

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

### **Παρουσίαση σχολικών μονάδων: 5ο Γυμνάσιο Λαμίας Γυμνάσιο και Λυκειακές τάξεις Μεγίστης (Καστελόριζου)**

Στόχος του κεφαλαίου αυτού είναι η διερεύνηση του τρόπου, με τον οποίο τα στοιχεία της Αποτύπωσης συγκροτούν και προβάλλουν μια ολοκληρωμένη εικόνα του πλαισίου μέσα στο οποίο παράγεται κάθε φορά το εκπαιδευτικό έργο και επίσης του τρόπου με τον οποίο τα στοιχεία αυτά μπορούν να συσχετιστούν με όσα οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές εντοπίζουν ώστε να αποτιμηθεί το εκπαιδευτικό έργο, να αξιολογηθεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο αυτό συγκροτείται και να διερευνηθούν τα σημεία και οι δυνατότητες για τη βελτίωσή του.

Εδώ παρουσιάζονται λοιπόν πτυχές, από την εκπαιδευτική πραγματικότητα των εξής σχολικών μονάδων: του 5ου γυμνασίου Λαμίας και του γυμνασίου Μεγίστης (Καστελόριζου) μαζί με τις λυκειακές τάξεις που λειτουργούν στα πλαίσιά του. Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για μια σχολική μονάδα που βρίσκεται σε ένα μεσαίου μεγέθους αστικό κέντρο της ηπειρωτικής χώρας, ενώ στη δεύτερη, παρουσιάζονται οι σχολικές μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ενός από τα πλέον απομακρυσμένα ελληνικά νησιά, έξω από τα γεωγραφικά συμπλέγματα που διαμορφώνουν τη νησιωτική γεωγραφία της χώρας, με ιδιαίτερο συμβολικό βάρος. Προϋπόθεση για την παρουσίαση αυτή ήταν η σύμφωνη γνώμη τόσο των διευθυντών των σχολείων, όσο και των προϊσταμένων αρχών εκπαίδευσης, οι οποίες τα εποπτεύουν.

Η παρουσίαση καθεμιάς από τις παραπάνω σχολικές μονάδες αρθρώνεται σε δυο μέρη: στο πρώτο μέρος αξιοποιούνται τα στοιχεία που καταχωρίστηκαν από τους διευθυντές των σχολείων στη Βάση Δεδομένων της «Αποτύπωσης» την περίοδο μεταξύ Δεκεμβρίου 2003 - Ιανουαρίου 2004 και αφορούν το σχολικό έτος 2003-04. Τα στοιχεία αυτά αναφέρονται στην υλικοτεχνική υποδομή, το ανθρώπινο δυναμικό και τη λειτουργία των σχολικών μονάδων και, όπου αυτό είναι δυνατό, αποτιμάται η θέση της σχολικής μονάδας ως προς τα στοιχεία αυτά σε σχέση με τους αντίστοιχους εθνικούς μέσους όρους. Εξαιτίας των περιορισμών που έχει μια ολιγοσέλιδη παρουσίαση, όπως αυτή που επιχειρείται εδώ, από τα διαθέσιμα στοιχεία της Βάσης Δεδομένων της «Αποτύπωσης» έχουν επιλεγεί εκείνα που μπορούν να αποδώσουν μια συνοπτική και ταυτόχρονα περιεκτική εικόνα για την κατάσταση και τη λειτουργία των συγκεκριμένων σχολικών μονάδων. Στο δεύτερο μέρος συνεχίζεται η απεικόνιση των σχολικών μονάδων με θέματα που αφορούν το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο και που αναδείχθηκαν ως σημαντικά στο πλαίσιο συνεργασίας που είχαν μέλη της ομάδας «Αποτύπωσης» του ΚΕΕ με εκπαιδευτικούς και μαθητές των σχολείων αυτών.

## 7.1. 5ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΛΑΜΙΑΣ

### 7.1.1. Τα βασικά μεγέθη του σχολείου μέσα από την «Αποτύπωση»

Σύμφωνα με τα στοιχεία της «Αποτύπωσης», το 5ο γυμνάσιο Λαμίας ιδρύθηκε και λειτουργεί από το 1979. Πρόκειται για μια μεγάλη σχολική μονάδα, η οποία βρίσκεται σε περιοχή με αρκετό πράσινο, στεγάζεται σε δικό της διδακτήριο κι έχει πρωινό ωράριο λειτουργίας. Το κτίριο είναι καινούργιο, κτίστηκε το 1999, έχει δυο ορόφους και υπόγειο και η συνολική του επιφάνεια ανέρχεται στα 1.600 τ.μ. Εξασφαλίζει πρόσβαση σε άτομα με κινητικές δυσκολίες και διαθέτει κεντρική θέρμανση και σε κάποιους χώρους κλιματισμό. Κατά την εκτίμηση της διευθύντριας του σχολείου, όπως έχει καταχωριστεί στη Βάση Δεδομένων της «Αποτύπωσης», η θέρμανση του σχολείου λειτουργούσε επαρκώς, ενώ σε όλους τους χώρους του σχολείου επαρκής ήταν και ο φυσικός φωτισμός, ο εξαερισμός και η ύδρευση. Το προαύλιο του σχολείου έχει έκταση 2.500 τ.μ., διαθέτει εγκαταστάσεις μπάσκετ, βόλλει, ποδοσφαίρου, ενώ υπάρχουν σε αυτό πολύ λίγοι χώροι πράσινου. Το σχολείο δεν διαθέτει γήπεδα κανονικών διαστάσεων, ούτε κλειστό γυμναστήριο. Για το σχολικό έτος 2003-04 σε κάθε μαθητή αντιστοιχούσαν 6,7 τ.μ. αύλειου χώρου, τιμή πολύ μικρότερη συγκρινόμενη με τον αντίστοιχο εθνικό μέσο όρο για τα γυμνάσια, ο οποίος ανερχόταν στα 16,3 τ.μ. ανά μαθητή (πίνακας 5.4.1).

Το 5ο γυμνάσιο Λαμίας διαθέτει 15 αίθουσες διδασκαλίας, οι 13 από τις οποίες έχουν εμβαδόν 50 τ.μ., ενώ δύο από αυτές έχουν εμβαδόν 30 τ.μ. Σε κάθε μαθητή αντιστοιχούσαν 1,9 τ.μ. σχολικής αίθουσας, ενώ ο αντίστοιχος εθνικός μέσος όρος για τα γυμνάσια ανερχόταν για το έτος αυτό στα 2,6 τ.μ. ανά μαθητή (πίνακας 5.2.1). Τα τμήματα του σχολείου (5 τμήματα σε κάθε τάξη) ήταν πολυπληθή, λειτουργούσαν κατά μέσο όρο με 24,7 μαθητές ανά τμήμα, τιμή μεγαλύτερη τόσο από τον εθνικό μέσο όρο, που για τα γυμνάσια ήταν 21,7 μαθητές ανά τμήμα (πίνακας 2.3.5), όσο και από τον μέσο όρο των γυμνασίων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, που ήταν 20,7 μαθητές ανά τμήμα, για το ίδιο έτος (πίνακας 2.3.5).

Το σχολείο, όπως φαίνεται από τα στοιχεία της «Αποτύπωσης», εκτός από τις αίθουσες διδασκαλίας διέθετε αίθουσα πολυληπλών χρήσεων, εργαστήριο φυσικής/χημείας/βιολογίας και πληροφορικής, αθλητά και διοικητικούς χώρους, όπως γραφείο διευθυντή, υποδιευθυντή, γραφείο εκπαιδευτικών και γραμματείας, κυλικείο και αποθηκευτικούς χώρους. Στα αρχικά σχέδια προβλεπόταν χώρος για εργαστήριο τεχνολογίας και αίθουσα για τη στέγαση της σχολικής βιβλιοθήκης. Αυτοί οι χώροι έχουν μετατραπεί σε αίθουσες διδασκαλίας. Έλλειψη επαρκούς χώρου έχει καταχωριστεί στη Βάση Δεδομένων για το εργαστήριο πληροφορικής, το οποίο στεγαζόταν σε μια αίθουσα 15 τ.μ., χώρος πολύ μικρός σε σχέση με τη μέση επιφάνεια των εργαστηρίων πληροφορικής στα γυμνάσια της χώρας, που για το σχολικό έτος 2003-4, ανερχόταν στα 52,1 τ.μ. (πίνακας 5.2.5).

Για τις διάφορες κατηγορίες εξοπλισμού του σχολείου, η εκτίμηση της διευθύντριας όπως έχει καταχωριστεί στη Βάση Δεδομένων της «Αποτύπωσης» για το σχολικό έτος 2003-04 ήταν ότι σε αρκετές περιπτώσεις, αν και σε καλή κατάσταση, δεν ήταν επαρκής. Το σχολείο είχε δηλώσει έλλειψη επάρκειας στα περισσότερα είδη εξοπλισμού, όπως όργανα φυσικής/χημείας, μαθηματικών, μουσικής, γυμναστικής, μηχανές προβολής διαφανειών (slides), αλλιά και γραφεία εκπαιδευτικών και θρανία μαθητών.

Το 5ο γυμνάσιο Λαμίας διέθετε 19 ηλεκτρονικούς υπολογιστές, στο μεγαλύτερο μέρος τους σύγχρονες τεχνολογίας (Pentium IV). Οι 16 από αυτούς διέθεταν σύνδεση με το διαδίκτυο. Από το σύνολο των υπολογιστών, οι 12 βρίσκονταν στο εργαστήριο πληροφορικής, για εκπαιδευτική χρήση από μαθητές του σχολείου, ενώ οι υπόλοιποι 7 σε διοικητικούς χώρους και χρησιμοποιούνταν από τη διεύθυνση, τους εκπαιδευτικούς και τη γραμματεία. Το σχολείο διέθετε για τις ανάγκες του εργαστηρίου πληροφορικής 4 εκτυπωτές, 1 σαρωτή, 1 video projector, 1 web camera. Στο σύνολο των διαθέσιμων ηλεκτρονικών υπολογιστών αντιστοιχούσαν 19,5 μαθητές ανά υπολογιστή, ενώ ο εθνικός μέσος όρος, για το ίδιο έτος, ήταν για τα γυμνάσια 12,4 μαθητές ανά ηλεκτρονικό υπολογιστή (πίνακας 5.6.9). Παρόλο που το σχολείο διέθετε ηλεκτρονικούς υπολογιστές σε διοικητικούς χώρους, αυτοί φαίνεται ότι δεν αξιοποιούνταν επαρκώς για την εσωτερική οργάνωση και διοίκησή του. Όπως έχει καταχωριστεί στη Βάση Δεδομένων, το μεν διοικητικό σύστημα του σχολείου δεν ήταν μηχανοργανωμένο, ενώ μερικώς είχε μηχανοργανωθεί το γραμματειακό και το αρχειακό του σύστημα.

Το σχολείο δε διέθετε ειδική αίθουσα για τη στέγαση σχολικής βιβλιοθήκης. Μικρές προθήκες στους διαδρόμους του κτιρίου περιείχαν 315 τίτλους βιβλίων, οι οποίοι ήταν μερικώς καταγεγραμμένοι με παραδοσιακό τρόπο (σε τετράδια) και όχι με ηλεκτρονικό. Ο αριθμός αυτός ήταν 5,3 φορές μικρότερος από τον αντίστοιχο εθνικό μέσο όρο των γυμνασίων της χώρας (διέθεταν κατά μέσο όρο 1668,5 βιβλία) (πίνακας 5.5.1). Αν και η βιβλιοθήκη λειτουργούσε ως δανειστική, η κίνηση των βιβλίων φαίνεται σχετικά περιορισμένη, συγκρινόμενη με τον αντίστοιχο εθνικό μέσο όρο. Το σχολικό έτος 2002-03\*, στο 5ο γυμνάσιο Λαμίας είχαν διακινήθει 165 βιβλία σε μαθητές και 20 βιβλία σε εκπαιδευτικούς, ενώ στα γυμνάσια της χώρας το ίδιο έτος, διακινήθηκαν κατά μέσο όρο 197,9 βιβλία σε μαθητές και 62,6 βιβλία σε εκπαιδευτικούς (πίνακας 5.5.5).

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της «Αποτύπωσης», το 5ο γυμνάσιο Λαμίας είναι ένα σχολείο με μεγάλο αριθμό μαθητών. Κατά το σχολικό έτος 2003-04, σε σύνολο 378 εγγεγραμμένων μαθητών, φοιτούσαν 371 μαθητές (200 αγόρια και

---

\* Κάθε έτος «Αποτύπωσης» τα στοιχεία που συγκεντρώνονται στη Βάση Δεδομένων γι' αυτή την πληροφορία αφορούν το προηγούμενο σχολικό έτος.

171 κορίτσια), κατανεμημένοι σε πέντε τμήματα για κάθε τάξη. Ακολουθώντας τη γενική εικόνα των γυμνασίων της χώρας, σε όλες τις τάξεις του σχολείου τα κορίτσια ήταν λιγότερα από τα αγόρια. Ειδικότερα: στην Α΄ γυμνασίου φοιτούσαν 137 μαθητές (78 αγόρια, 59 κορίτσια), στη Β΄ γυμνασίου 121 μαθητές (61 αγόρια, 60 κορίτσια) και στη Γ΄ γυμνασίου 113 μαθητές (61 αγόρια, 52 κορίτσια). Το σχολείο εμφανίζει μικρό ποσοστό αθλοδαπών μαθητών. Συγκεκριμένα, φοιτούσαν 14 αθλοδαποί μαθητές (11 μαθητές με χώρα προέλευσης την Αλβανία, 2 την Ουκρανία, και 1 τη Ρουμανία), ποσοστό 3,77% του συνολικού μαθητικού πληθυσμού, αρκετά χαμηλότερο του αντίστοιχου εθνικού μέσου όρου για τα γυμνάσια που ήταν 10,3% (πίνακας 3.7.1).

Όσον αφορά στο διδακτικό δυναμικό του 5ου γυμνασίου Λαμίας, παρατηρούμε ότι στην πλειονότητά του αποτελείται από μόνιμους εκπαιδευτικούς και με πολλή χρόνια παραμονής στο συγκεκριμένο σχολείο. Κατά το σχολικό έτος 2003-04, υπηρετούσαν σ' αυτό 36 εκπαιδευτικοί (14 άνδρες και 22 γυναίκες). Από αυτούς οι 28 ήταν μόνιμοι, οργανικά ανήκοντες στο σχολείο (ποσοστό 77,8%) και 8 αποσπασμένοι από άλλα σχολεία (ποσοστό 22,2%). Στην πλειονότητά του (ποσοστό 72,2%) το εκπαιδευτικό προσωπικό είχε μακρά προϋπηρεσία και ανάλογη εμπειρία, με μέσο χρόνο συνολικής υπηρεσίας στην εκπαίδευση 20-30 έτη. Ο αντίστοιχος μέσος χρόνος υπηρεσίας στα γυμνάσια αστικών περιοχών ήταν 15,4 έτη (πίνακας 4.1.10).

Το σχολείο παρουσιάζει σχετική «σταθερότητα», όσον αφορά το διδακτικό προσωπικό που το στελεχώνει, η οποία φαίνεται και από το γεγονός ότι το 63,9% των καθηγητών του σχολείου είχε μέσο χρόνο παραμονής σε αυτό από 10 έως 20 έτη, ενώ ο μέσος χρόνος παραμονής των εκπαιδευτικών στα γυμνάσια των αστικών περιοχών ήταν 7,1 έτη (πίνακας 4.1.10). Από το σύνολο των εκπαιδευτικών του σχολείου, 2 εκπαιδευτικοί είχαν παρακολληθήσει κάποιας μορφής επιμόρφωση, ενώ 1 εκπαιδευτικός είχε μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών.

Σημαντική παράμετρος για την ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου αποτελεί ο αριθμός των μαθητών που αναλογούν σε κάθε εκπαιδευτικό. Στο 5ο Γυμνάσιο Λαμίας, κατά το σχολικό έτος 2003-04, σε κάθε εκπαιδευτικό αντιστοιχούσαν 10,3 μαθητές, τιμή που δεν διαφοροποιείται από τον αντίστοιχο εθνικό μέσο όρο για τα γυμνάσια των αστικών περιοχών (πίνακας 4.1.12).

Εκτός από το διδακτικό δυναμικό, τη λειτουργία του σχολείου υποστήριζε με τις υπηρεσίες του διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό, αφού το σχολείο διέθετε γραμματέα, φύλακες, προσωπικό καθαριότητας και προσωπικό κυλικείου, ενώ δεν καταγράφεται η ύπαρξη επιστάτη. Στο σχολείο δεν προσφέρονται υπηρεσίες από ειδικό-επιστημονικό προσωπικό, αφού δεν υπάρχουν αντίστοιχες καταχωρήσεις στη Βάση Δεδομένων.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της «Αποτύπωσης», κατά το σχολικό έτος 2003-04, τα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος άρχισαν την προκαθορι-

σμένη ημερομηνία, εκτός από το μάθημα της γερμανικής γλώσσας που άρχισε να διδάσκεται με καθυστέρηση περίπου ενός μήνα από την έναρξη της σχολικής χρονιάς λόγω έλλειψης καθηγητή.

Το ίδιο σχολικό έτος διδάχτηκαν τρεις ξένες γλώσσες: ως πρώτη η αγγλική και ως δεύτερη η γαλλική και η γερμανική.

Επίσης φαίνεται να αξιοποιείται ο θεσμός της ενισχυτικής διδασκαλίας, αφού κατά το σχολικό έτος 2002-03\* λειτούργησαν στο σχολείο 19 τμήματα ενισχυτικής διδασκαλίας (9 τμήματα στην Α΄ Γυμνασίου, 6 στη Β΄ Γυμνασίου και 4 στη Γ΄ Γυμνασίου).

Σχετικά με δραστηριότητες του σχολείου πέραν του αναλυτικού προγράμματος, οι οποίες όμως διευρύνουν και υποστηρίζουν το παιδαγωγικό έργο, υπάρχουν στη Βάση Δεδομένων για το σχολικό έτος 2002-03\* οι εξής καταχωρίσεις:

Στο πλαίσιο ανάπτυξης δραστηριοτήτων σχολικής ζωής, καταγράφεται μόνο η λειτουργία ομάδας χορωδίας. Το ίδιο έτος, το σχολείο πραγματοποίησε, περιπάτους, εκδρομές, εορτές, εκκλησιασμό, και μαθητικές εκδηλώσεις, στις περισσότερες περιπτώσεις χωρίς σημαντικές διαφορές με τον αντίστοιχο μέσο αριθμό εκδηλώσεων των γυμνασίων της χώρας. Όμως, υπάρχει καταχώριση για μια μόνο εκπαιδευτική επίσκεψη, με τον αντίστοιχο μέσο όρο για τα γυμνάσια της χώρας να είναι 2,9 εκπαιδευτικές επισκέψεις (πίνακας 6.1.5).

Για την ενημέρωση των μαθητών και τη διεύρυνση του προγράμματος σπουδών, το σχολικό έτος 2002-03\*, οργανώθηκαν στο σχολείο ενημερωτικές εκδηλώσεις σε θέματα που αφορούσαν την Αγωγή Καταναλωτή, το Παιδικό Βιβλίο και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό.

Το Νοέμβριο του 2002, το σχολείο συμμετείχε με 18 μαθητές, στο διαγωνισμό «Θαλής» που διοργανώνει η Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία.

Σημαντική καταγράφεται και η συμμετοχή του σχολείου σε προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων που υλοποιούνται στο πλαίσιο κεντρικών δράσεων του ΥΠΕΠΘ, σε συνεργασία με τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, αφού κατά το σχολικό έτος 2002-03\*, στο 5ο Γυμνάσιο Λαμίας πραγματοποιήθηκαν: 1 πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (στο οποίο συμμετείχαν 28 μαθητές και 2 καθηγητές), 1 πρόγραμμα Αγωγής Υγείας (στο οποίο συμμετείχαν 20 μαθητές και 1 καθηγητής), ενώ εφαρμόστηκε και πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας.

Στοιχεία για τη συμμετοχή του σχολείου κατά την τελευταία πενταετία σε ερευνητικά-εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία είναι προαιρετικά και χρηματοδοτούμενα, δεν έχουν καταχωριστεί.

Για το σχολικό έτος 2003-04 το 5ο γυμνάσιο Λαμίας είχε προγραμματίσει τις παρακάτω δραστηριότητες: έκδοση εφημερίδας, έκθεση βιβλίου και τεχνολογίας, ανακύκλωση, αθλητικές δραστηριότητες και εκπαιδευτικές επισκέψεις.

---

\* Κάθε έτος «Αποτύπωσης» τα στοιχεία που συγκεντρώνονται στη Βάση Δεδομένων γι' αυτή την πληροφορία αφορούν το προηγούμενο σχολικό έτος.

### 7.1.2. Οι απόψεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών

Στο 5ο γυμνάσιο Λαμίας πραγματοποιήθηκαν δυο επισκέψεις. Κατά τη διάρκεια της πρώτης επίσκεψης, που έγινε στις 19 Φεβρουαρίου 2004, συνομιλήσαμε με τη διευθύντρια της σχολικής μονάδας και φωτογραφίσαμε τους χώρους και στιγμιότυπα από τη σχολική ζωή την ημέρα αυτή. Στη δεύτερη επίσκεψη (που έγινε στις 25 και 26 Φεβρουαρίου 2004) είχαμε την ευκαιρία να συζητήσουμε με 19 εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων από τους 36 που υπηρετούσαν το σχολικό έτος 2003-04 στο συγκεκριμένο γυμνάσιο, καθώς επίσης και με 30 μαθητές (5 αγόρια και 5 κορίτσια από κάθε τάξη) από όλα τα βαθμολογικά επίπεδα. Οι συζητήσεις ήταν ομαδικές (2 μέχρι 5 άτομα κάθε φορά), είχαν το χαρακτήρα ημιδομημένων συνεντεύξεων και η καθεμιά από αυτές είχε διάρκεια μια περίπου διδακτική ώρα.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να σημειώσουμε ότι οι όλες οι συζητήσεις, τόσο με τους μαθητές όσο και με τους εκπαιδευτικούς και τη διευθύντρια της σχολικής μονάδας, διεξήχθησαν σε πολύ καλό κλίμα, με εμφανή διάθεση συνεργασίας από την πλευρά τους.

#### *Για το σχολικό κτίριο*

Η συζήτηση με τη διευθύντρια της σχολικής μονάδας, τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές σχετικά με το σχολικό κτίριο εστιάστηκε σε δυο σημεία: στη θέση του σχολείου σε σχέση με τον πολεοδομικό ιστό της Λαμίας και στο ίδιο το σχολικό κτίριο.

Σε ό,τι αφορά στο πρώτο σημείο, τη θέση του σχολείου, τόσο οι εκπαιδευτικοί και η διευθύντρια της σχολικής μονάδας όσο και οι μαθητές, τόνισαν ότι το σχολείο τους βρίσκεται σε μια «ωραία» και ήσυχη τοποθεσία, στο δυτικό άκρο της πόλης, κοντά στη φύση. Λόγω του σημείου που βρίσκεται το σχολείο συγκεντρώνει μαθητές από τις κοντινές του γειτονιές, τα προάστια της πόλης και τα κοντινά χωριά. Οι μαθητές, όπως ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί, προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά στρώματα. Οι περισσότεροι από αυτούς είναι αναγκασμένοι, για τη μετακίνησή τους προς και από το σχολείο, να χρησιμοποιούν αστικό λεωφορείο, καταβάλλοντας οι ίδιοι το αντίτιμο του εισιτηρίου. Πολλοί από τους μαθητές με τους οποίους συζητήσαμε θεώρησαν το γεγονός αυτό μια πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση για τις οικογένειές τους και πρότειναν τη μίσθωση λεωφορείου από την πολιτεία για τη δωρεάν μετακίνησή τους. Όπως τόνισαν κάποιοι από αυτούς, μια τέτοιου είδους κίνηση από την πλευρά των αρμοδίων αρχών θα ανακούφιζε οικονομικά αρκετές οικογένειες μαθητών.

Ένα δεύτερο σημείο που σχετίζεται με τη θέση του 5ου γυμνασίου Λαμίας έχει να κάνει με την ασφάλεια των μαθητών κατά την προσέλευση και αποχώρησή τους από το σχολείο, καθώς έξω από αυτό διέρχεται ο περιφερειακός δρόμος της πόλης, όπου τα αυτοκίνητα συνήθως αναπτύσσουν σχετικά μεγάλες



ταχύτητες. Αρκετοί εκπαιδευτικοί αλλά και μαθητές με τους οποίους συζητήσαμε, θεώρησαν ότι το συγκεκριμένο πρόβλημα θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί σε ικανοποιητικό βαθμό με την τοποθέτηση ενός φωτεινού σηματοδότη στο ύψος της εισόδου του σχολείου και με την κατασκευή μεγάλων πεζοδρομίων σε όλο το μήκος του δρόμου.

Σε ό,τι αφορά τώρα το ίδιο το σχολικό κτίριο, η διευθύντρια, οι εκπαιδευτικοί αλλά και οι μαθητές με τους οποίους συζητήσαμε, ανέφεραν με ικανοποίηση ότι είναι καινούριο και μάλιστα, όπως δήλωσαν, «σύγχρονου αρχιτεκτονικού σχεδιασμού», το οποίο όλοι τους, επισήμαναν, φρόντιζαν να διατηρείται καθαρό. Όμως παράλληλα, όπως τόνισαν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές με τους οποίους συζητήσαμε, το κτίριο, παρόλο που διαθέτει αρκετούς από τους χώρους που απαιτεί ένα σύγχρονο διδακτήριο (ιδιαίτερη αναφορά έγινε στο εργαστήριο φυσικής/χημείας/βιολογίας, αλλά και στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων) είναι μικρό για το μέγεθος της σχολικής μονάδας που στεγάζει. Το κτίριο, όπως χαρακτηριστικά σημείωσαν, μοιλονότι έχει εντυπωσιακά ευρύχωρους διαδρόμους και κλιμακοστάσια, δε διαθέτει όλους τους απαιτούμενους εσωτερικούς κι εξωτερικούς λειτουργικούς χώρους. Το γεγονός αυτό, δημιουργεί μια σειρά από προβλήματα που δυσχεραίνουν το εκπαιδευτικό έργο.



Σύμφωνα με την άποψη των διδασκόντων το πρόβλημα αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι κατά τον αρχικό σχεδιασμό του νέου σχολικού κτιρίου δεν ελήφθη υπόψη η δυναμικότητα της συγκεκριμένης σχολικής μονάδας. Το κτίριο, όπως είπαν, κατασκευάστηκε με εννέα αίθουσες διδασκαλίας, παρά το γεγονός ότι το σχολείο λειτουργούσε με δεκαπέντε τμήματα μαθητών και πριν μεταστεγαστεί σε αυτό. Για την κάλυψη των αναγκών του σχολείου και προκειμένου να δημιουργηθούν αίθουσες για όλα τα τμήματα, αναγκάστηκαν να προχωρήσουν στην κατάτμηση κάποιων χώρων, καθώς επίσης και να αλλιάξουν την αρχική χρήση σε κάποιους άλλους (και το εργαστήριο τεχνολογίας και η αίθουσα βιβλιοθήκης μετατράπηκαν σε αίθουσες διδασκαλίας). Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται το παραγόμενο εκπαιδευτικό έργο: κάποια μαθήματα γίνονταν σε ανεπαρκείς χώρους, δεν υπήρχε η δυνατότητα για τη δημιουργία νέων εργαστηρίων, κάποιοι χώροι δεν ήταν πάντα διαθέσιμοι.

Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί αλλιά και οι μαθητές με τους οποίους συζητήσαμε έκαναν λόγο για το εργαστήριο πληροφορικής, το οποίο στεγαζόταν σε χώρο μόλις 15 τ.μ., που αρχικά προοριζόταν για αποθήκη, ενώ οι αρμόδιοι εκπαιδευτικοί επισήμαναν την έλλειψη εργαστηρίου τεχνολογίας και ξεχωριστής αίθουσας κατάλληλη εξοπλισμένης για το μάθημα της μουσικής. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στην έλλειψη επαρκών και ικανοποιητικών χώρων άθλησης. Όπως σημείωσαν οι καθηγητές φυσικής αγωγής, το μάθημά τους γίνεται στον αύλειο χώρο, όπου έχουν διαμορφωθεί κάποια «γήπεδα», τα οποία όμως δεν πληρούν τις απαιτούμενες προδιαγραφές, ή σε ένα υπόστεγο, που κι αυτό χαρακτηρίστηκε ακατάλληλο κι επικίνδυνο για αθλητικές δραστηριότητες δεδομένου ότι στο χώρο του υπάρχουν πολλές κοιλότητες.





Σε περίπτωση κακοκαιρίας χρησιμοποιούνται για τη γυμναστική οι διάδρομοι του κτιρίου ή η αίθουσα πολλαπλών χρήσεων. Εξαιτίας όληων αυτών των δυσχερειών οι καθηγητές φυσικής αγωγής εκτιμούν ότι δυσκολεύονται στο έργο τους και θεωρούν ότι το μάθημά τους υποβαθμίζεται. Τέλος, αρκετοί από τους διδάσκοντες αλλιά και ορισμένοι μαθητές με τους οποίους συνομιλήσαμε, αναφέρθηκαν στο γεγονός ότι το σχολείο, μοιλονότι διαθέτει μια μεγάλη και ικανοποιητικά εξοπλισμένη αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, πολύ συχνά αυτή δεν είναι στη διάθεσή τους. Αυτό συμβαίνει, κατά τη γνώμη τους, διότι η αίθουσα χρησιμοποιείται και για το μάθημα της μουσικής, και για το μάθημα της γυμναστικής, αλλιά και για την πραγματοποίηση σεμιναρίων από εκπαιδευτικούς και άλλους φορείς.

Εκπαιδευτικοί και μαθητές του 5ου γυμνασίου Λαμίας έκριναν απαραίτητη την άμεση επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων του σχολείου τους, ώστε να αυξηθούν οι υπάρχουσες αίθουσες διδασκαλίας, να δημιουργηθούν ευρύχωρα εργαστήρια και αίθουσες για το μάθημα της πληροφορικής, της τεχνολογίας, των καλλιτεχνικών, της μουσικής, καθώς επίσης και αίθουσα για τη δημιουργία σχολικής βιβλιοθήκης. Επιπλέον, και σε ό,τι αφορά τις αθλητικές εγκαταστάσεις, οι μαθητές υποστήριξαν ότι σταθερή επιθυμία τους αποτελεί η ανέγερση ενός κλειστού γυμναστηρίου και μάλιστα υπέδειξαν ως κατάλληλο χώρο ένα ελεύθερο οικόπεδο που υπάρχει παραπλεύρως του σχολείου τους. Μια επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων, αφενός μεν θα εξασφάλιζε στο 5ο γυμνάσιο Λαμίας πρόσθετες και σύγχρονες υποδομές, αφετέρου δε θα επέτρεπε να μειωθεί ο αριθμός των μαθητών ανά τμήμα ή ακόμη και να λειτουργήσει το σχολείο με αίθουσες αναδιάταξης, παράμετροι που χαρακτηρίστηκαν, από τους εκπαιδευτικούς με τους οποίους συνομιλήσαμε, ως «σημαντικές» και «αναγκαίες», καθώς θα συντελούσαν στην αναβάθμιση και στη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου. Στο ενδεχόμενο η λύση στο υπάρχον ζήτημα των περιορισμένων χώρων να αναζητηθεί στη μείωση του αριθμού των μαθητών που φοιτούν στο 5ο γυμνάσιο Λαμίας, λύση που θα μπορούσε να λειτουργήσει πιθανόν και βραχυπρόθεσμα, οι εκπαιδευτικοί με τους οποίους συνομιλήσαμε ήταν αρνητικοί.

Τέλος, δυο ακόμη σημεία στα οποία αναφέρθηκαν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές αφορούσαν την ποιότητα κατασκευής του σχολικού κτιρίου και τις όποιες παρεμβάσεις θα μπορούσαν να γίνουν για τη βελτίωση του αύλειου χώρου του. Σε ό,τι αφορά το πρώτο ζήτημα παρατηρήθηκε ότι, λόγω κάποιων κακοτεχνιών στην κατασκευή του κτιρίου, σε ορισμένα σημεία έσταζαν νερά από τη στέγη, καθώς επίσης και ότι εμφανίστηκε υγρασία σε κάποιους τοίχους. Σχετικά με το δεύτερο ζήτημα ορισμένοι καθηγητές, αλλιά και η διευθύντρια, πρότειναν να γίνει δενδροφύτευση στο προαύλιο του σχολείου γιατί «υπάρχει ανάγκη για περισσότερο πράσινο».

### **Για τον εξοπλισμό**

Κατά την άποψη των εκπαιδευτικών, ο υπάρχων εξοπλισμός του σχολείου βρίσκεται γενικά σε καλή κατάσταση, αλλιά στις περισσότερες περιπτώσεις δεν επαρκούσε για να καλύψει τις ανάγκες όλων των μαθημάτων. Επιπλέον, δεν ήταν δυνατή η πλήρης αξιοποίησή του, διότι οι χώροι όπου αυτός βρισκόταν είτε ήταν ανεπαρκείς είτε είχαν πολλαπλή χρήση.

Σχετικά όμως με τον εξοπλισμό του εργαστηρίου πληροφορικής, οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές με τους οποίους συζητήσαμε, θεωρούν ότι είναι σύγχρονος και επαρκής για τις ανάγκες του συγκεκριμένου μαθήματος. Για το σχολικό έτος 2003-04, κατά τη διάρκεια του μαθήματος πληροφορικής, αντιστοιχούσαν δυο μαθητές σε κάθε ηλεκτρονικό υπολογιστή. Οι μαθητές επίσης είχαν τη δυνατότητα, με άδεια του υπεύθυνου για το εργαστήριο πληροφορικής καθηγητή, να χρησιμοποιούν τους υπολογιστές και εκτός του μαθήματος (π.χ. για αναζήτηση υλικού στο διαδίκτυο).



Κατά την άποψή τους, η αξιοποίηση του εξοπλισμού του εργαστηρίου πληροφορικής θα ήταν ακόμα καλύτερη, αν δεν υπήρχε το πρόβλημα του περιορισμένου χώρου του εργαστηρίου. Επίσης, καθηγητές άλλων ειδικοτήτων, θα επιθυμούσαν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές του σχολείου να εξοπλιστούν με κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό ώστε να μπορούν να αξιοποιούνται σε περισσότερα μαθήματα.

Βασικό πρόβλημα εξάλλου, σύμφωνα με την άποψη των μαθητών και των εκπαιδευτικών ήταν η αναντιστοιχία υπάρχοντος εξοπλισμού και μεγέθους σχολικής μονάδας. Πιο συγκεκριμένα, ενώ η αίθουσα πολλαπλών χρήσεων διέθετε πλήρη και σύγχρονο εξοπλισμό για προβολές και άλλες δραστηριότητες, δεν μπορούσε να καλύψει τις ανάγκες όλων των διδασκόντων που επιθυμούσαν να τον χρησιμοποιήσουν για το μάθημά τους, λόγω του μεγάλου αριθμού χρηστών της συγκεκριμένης αίθουσας. Αυτός ήταν και ο λόγος που οι μαθητές δεν είχαν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν, όπως είπαν, τόσο συχνά όσο θα επιθυμούσαν προβολές (video, slides).

Ως ανεπαρκής χαρακτηρίστηκε και ο εξοπλισμός για τα μαθήματα της τεχνολογίας, της γυμναστικής και της μουσικής. Για το μάθημα της μουσικής η διδάσκουσα εξέφρασε την επιθυμία για εξοπλισμό του σχολείου με περισσότερα μουσικά όργανα (πολλά παιδιά για τις ανάγκες της χορωδίας έφεραν στο σχολείο τα δικά τους μουσικά όργανα), αλλά και για οπτικοακουστικό υλικό (π.χ. βίντεο με όπερες κ.ά.).

Ανεπαρκής και πεπαλαιωμένος χαρακτηρίστηκε και ο εξοπλισμός του εργαστηρίου φυσικής/χημείας/βιολογίας, παρόλο που οι προδιαγραφές του χώρου όπου αυτό στεγάζεται θεωρήθηκαν από εκπαιδευτικούς και μαθητές ως ένα από τα θετικά στοιχεία του σχολείου τους. Πρότειναν λοιπόν τον εμπλουτισμό και τον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού του εργαστηρίου φυσικής.



### ***Για τη σχολική βιβλιοθήκη***

Οι εκπαιδευτικοί επισήμαναν ως μειονέκτημα την έλλειψη ειδικής αίθουσας για τη στέγαση της βιβλιοθήκης. Τα διαθέσιμα βιβλία, ο αριθμός των οποίων κρίθηκε απ' όλους, εκπαιδευτικούς και μαθητές, ανεπαρκής, φυλάσσονταν, όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, σε μικρές προθήκες στους διαδρόμους του σχολείου.

Ένα πρόβλημα που τονίστηκε κυρίως από τους μαθητές ήταν η φτωχή και τετριμμένη θεματολογία. Πολλά από τα βιβλία, τους ήταν γνωστά αφού τα είχαν φέρει οι ίδιοι για το σχολείο. Αυτός ήταν και ο λόγος που, όπως υποστήριξαν, σπάνια δανείζονταν βιβλία από τη σχολική βιβλιοθήκη, παρά τις προτροπές των καθηγητών τους. Κατά το σχολικό έτος 2003-04, το σχολείο εξυπηρετούσε κινητή βιβλιοθήκη, την οποία επισκέπτονταν οι μαθητές, περίπου τρεις φορές το χρόνο σε ώρες μαθήματος, με συνοδό καθηγητή. Έτσι εκεί είχαν τη δυνατότητα εκτός από βιβλία να δανείζονται και βιντεοταινίες ή cd-rom. Παρόλο που οι μαθητές θεωρούσαν ότι πολλά από τα βιβλία της κινητής βιβλιοθήκης απευθύνονταν σε μεγαλύτερες ηλικίες, χαρακτήρισαν το θεσμό αυτό πολύ θετικό. Όλες οι πλευρές, εξέφρασαν την επιθυμία να δημιουργηθεί ειδικός χώρος για τη σχολική βιβλιοθήκη και επισήμαναν την ανάγκη εμπλουτισμού της με περισσότερα και σύγχρονα βιβλία, αλλά και με ηλεκτρονικούς υπολογιστές και cd-rom.

### ***Για τη μαθησιακή διαδικασία, τις δραστηριότητες σχολικής ζωής, τα προγράμματα.***

Σχετικά με τη μαθησιακή διαδικασία αλλά και τις ποικίλες δραστηριότητες που πλαισιώνουν και ολοκληρώνουν τη σχολική ζωή, τα θέματα που κυριάρχησαν στη συζήτηση που είχαμε με τους μαθητές και με τους εκπαιδευτικούς του 5ου γυμνασίου Λαμίας είχαν να κάνουν με το υφιστάμενο πλαίσιο που καθορίζει την παραγωγή του εκπαιδευτικού έργου και τις παραμέτρους που συντελούν στη διαμόρφωσή του, στον τρόπο που βιώνουν αυτές τις διαδικασίες και οι δυο πλευρές, μαθητές και εκπαιδευτικοί, καθώς επίσης και τι είδους αλλαγές και βελτιώσεις θα επιθυμούσαν να γίνουν και πώς βλέπουν να εμπλέκονται οι ίδιοι σε αυτές.

Όπως ήδη έχει αναδειχθεί από τα στοιχεία της «Αποτύπωσης» στην πλειονότητά του το εκπαιδευτικό προσωπικό που υπηρετεί στο 5ο γυμνάσιο Λαμίας έχει μεγάλη εκπαιδευτική προϋπηρεσία και υπηρετεί αρκετά χρόνια στο συγκεκριμένο σχολείο. Το στοιχείο αυτό, σύμφωνα με την άποψη της διευθύντριας του σχολείου, αποτελεί και ένα σημείο «υπεροχής» του. Από την πλευρά τους οι εκπαιδευτικοί με τους οποίους συζητήσαμε υποστήριξαν ότι όντως η σχετικά μακρά υπηρεσία τους στην εκπαίδευση τους καθιστά έμπειρους ώστε να ασκούν αποτελεσματικά το εκπαιδευτικό τους έργο. Οι περισσότεροι όμως από αυτούς θεώρησαν ότι η διδασκαλία τους έχει μάλλον παραδοσιακό χαρακτήρα. Στο ενδεχό-

μενο να επιχειρήσουν αλλαγές στη διδακτική τους πρακτική δεν ήταν αρνητικοί και τόνισαν ότι αρκετοί από τους καθηγητές του σχολείου ενεργοποιούνται ήδη προς μια τέτοια κατεύθυνση αξιοποιώντας τις δυνατότητες που τους προσφέρονται (είτε συμμετέχοντας στο πρόγραμμα της Ευέλικτης Ζώνης είτε αναλαμβάνοντας την υλοποίηση προγραμμάτων στα πλαίσια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ή της Αγωγής Υγείας). Οι εκπαιδευτικοί αναγνώρισαν ως αναγκαιότητα να αλλάξει το υπάρχον πλαίσιο διδασκαλίας. Σύμφωνα με όσα δήλωσαν, βασική παράμετρος για μια νέα προσέγγιση θα πρέπει να αποτελεί «το άνοιγμα του σχολείου προς τα έξω», μια προοπτική που θα μπορούσε να εξασφαλιστεί με περισσότερες εκπαιδευτικές επισκέψεις<sup>1</sup>, με μεγαλύτερη αξιοποίηση των υφιστάμενων προγραμμάτων, με παροχή περισσότερων ευκαιριών στους μαθητές να ασχοληθούν με τον αθλητισμό, με περισσότερες πολιτιστικές και μουσικές δραστηριότητες. Τόνισαν όμως παράλληλα ότι οι όποιες αλλαγές προς αυτήν την κατεύθυνση δεν θα πρέπει να έχουν αποσπασματικό ή πρόσκαιρο χαρακτήρα, αλλά αντίθετα θα πρέπει να θεσμοθετηθούν και να συνδεθούν με μια ουσιαστική και συστηματική επιμόρφωσή τους προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ θα πρέπει να συνοδεύονται από μείωση των μαθητών ανά τμήμα.

Από την πλευρά τους οι μαθητές με τους οποίους συζητήσαμε, έβρισκαν, στη συντριπτική τους πλειονότητα, τον τρόπο που δίδασκαν οι καθηγητές τους μη ελκυστικό. Όπως τόνισαν, λίγοι ήταν οι καθηγητές που προσπαθούσαν να διαμορφώσουν ένα διαφορετικό πλαίσιο διδασκαλίας και ότι αυτό, τις περισσότερες φορές, περιοριζόταν στη μερική αξιοποίηση των δυνατοτήτων που τους προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες ή στην ανάθεση ομαδικών εργασιών. Χαρακτήρισαν το καθημερινό πρόγραμμα «φορτωμένο» και «κουραστικό», ενώ χαρακτηριστική ήταν η δήλωση ενός μαθητή: «θέλουμε περισσότερα "ξεκουραστικά" μαθήματα». Αρκετά σχόλια των μαθητών αφορούσαν τα σχολικά βιβλία, τα οποία, κατά την άποψή τους, «είναι κακογραμμένα», «δυσνόητα» και θα επιθυμούσαν να αντικατασταθούν. Επισημάναν επίσης, ότι στο μεγαλύτερο μέρος του το αναλυτικό πρόγραμμα περιλαμβάνει ύλη όχι «χρήσιμη για την καθημερινή ζωή». Το βασικό αιτούμενο που προέκυψε από τους μαθητές ήταν η διαμόρφωση ενός πλαισίου διαφορετικού από το υφιστάμενο που θα εξασφάλιζε και θα εγγυώταν μια ενεργητικότερη συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία. Σύμφωνα με την άποψή τους, βασικές παράμετροι ενός τέτοιου εναλλακτικού πλαισίου θα έπρεπε να είναι: τα μεγαλύτερα περιθώρια διαλόγου και οι καλύτερες συνθήκες επικοινωνίας τόσο με τους καθηγητές τους όσο και μεταξύ τους, η μεγαλύτερη εμπλοκή τους με τις νέες τεχνολογίες (π.χ. χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών ακόμα και στα φιλολογικά μαθήματα) και κυρίως, κάτι που τονί-

---

1. Το σχολικό έτος 2003-04, και μετά το πολύνεκρο θανατηφόρο ατύχημα που έγινε στα Τέμπη τον Απρίλιο του 2003 με λεωφορείο που μετέφερε μαθητές, ελήφθησαν μια σειρά από μέτρα που περιόριζαν σε μεγάλο βαθμό τη μετακίνηση των μαθητών εκτός πόλης.

στηκε και από τους εκπαιδευτικούς, μεγαλύτερο «άνοιγμα του σχολείου προς τα έξω». Οι μαθητές δήλωσαν ότι θα μπορούσαν να αντικατασταθούν οι περίπατοι, οι οποίοι συνήθως γίνονται πάντοτε στο ίδιο μέρος (γεγονός που χαρακτηρίστηκε «ανιαρό»), με εκπαιδευτικές επισκέψεις που θα έχουν συγκεκριμένους κάθε φορά στόχους, να πολλαπλασιαστούν οι δράσεις που υλοποιούνται στα πλαίσια των προγραμμάτων της ευέλικτης ζώνης, της αγωγής υγείας, της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και, τέλος, να δημιουργηθούν τμήματα αθλητικής διευκόλυνσης.

Το βασικό σημείο που αναδεικνύεται από τις συζητήσεις που είχαμε με αρκετούς από τους εκπαιδευτικούς και με τους μαθητές του 5ου γυμνασίου Λαμίας σχετικά με τη μαθησιακή διαδικασία, είναι ο περιοριστικός χαρακτήρας που δίδει το υφιστάμενο πλαίσιο παραγωγής του εκπαιδευτικού έργου καθώς και η ανάγκη να γίνουν αλλαγές που θα καταστήσουν τη μαθησιακή διαδικασία περισσότερο ελκυστική και φιλική στους μαθητές. Προσανατολιζόμενοι προς αυτή την κατεύθυνση αρκετοί από τους καθηγητές που υπηρετούσαν το σχολικό έτος 2003-04 στο 5ο γυμνάσιο Λαμίας προσπάθησαν να αξιοποιήσουν σε πολύ μεγάλο βαθμό τις δυνατότητες που τους προσφέρονταν ενεργοποιούμενοι, όπως ήδη αναφέραμε παραπάνω, σε μια σειρά από εκπαιδευτικά προγράμματα και εξωδρακτικές δραστηριότητες. Σε όλα αυτά αναφερόμαστε αναλυτικά παρακάτω.

Το σχολικό έτος 2003-04, εφαρμόστηκε στο σχολείο το πρόγραμμα της ευέλικτης ζώνης. Στο πρόγραμμα αυτό, που πραγματοποιείται σε κυλιόμενα δίωρα κάθε εβδομάδα, οι μαθητές, συνήθως ενός ολόκληρου τμήματος, χωρισμένοι σε ομάδες των έξι ή επτά ατόμων ορίζουν με κλήρωση τον αρχηγό τους και, σε συνεργασία με έναν καθηγητή που είναι υπεύθυνος, επιλέγουν το θέμα που τους ενδιαφέρει. Το σχολικό έτος 2003-04 πραγματοποιήθηκαν οκτώ προγράμματα: «*Το δημοτικό τραγούδι του τόπου μας*» (σε συνεργασία και με άλλα σχολεία), «*Ξενιτεμός – Μετανάστευση μέσα από φιλολογικά κείμενα*», «*Συντήρηση των αρχαιοτήτων της Ακρόπολης*», «*Ολυμπιακοί Αγώνες*», «*Ναρκωτικά και Αλκοόλ*», «*Αλκοόλ και κάπνισμα*», «*Ανεμόμετρο*», «*Βαρόμετρο*». Σύμφωνα με την εκτίμηση της διευθύντριας του σχολείου πρόκειται για ένα θετικό μέτρο, που αναπτύσσει τη δημιουργικότητα των μαθητών και τους βγάζει από τη ρουτίνα του κλασικού μαθήματος, όπου πολύ συχνά συμβαίνει να «βλέπουν τον καθηγητή ως αντίπαλο». Παράλληλα όμως επεσήμανε αφενός μεν ότι το συγκεκριμένο πρόγραμμα δεν θα έπρεπε να υλοποιείται με κυλιόμενα δίωρα, καθώς αυτό προξενεί αναστάτωση στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου, αλλά να ενταχθεί και αυτό σε συγκεκριμένη ημέρα και ώρα, όπως και τα υπόλοιπα μαθήματα, αφετέρου δε την ανάγκη επαρκούς και έγκαιρης χρηματοδότησης τέτοιων καινοτομιών. Από την πλευρά τους, τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι μαθητές που συμμετείχαν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα και με τους οποίους συζητήσαμε, αξιολόγησαν τη συμμετοχή τους σε αυτό ως θετική. Πιο συγκεκριμένα οι καθηγητές επεσήμαναν



ότι, στα πλαίσια του προγράμματος της ευέλικτης ζώνης, είχαν τη δυνατότητα να προσεγγίσουν ένα διαφορετικό τρόπο διδασκαλίας, συνεργατικό και περισσότερο ολιστικό, καθώς υπάρχει μια ευρύτητα θεμάτων για να επιλέξει η κάθε ομάδα και μεγαλύτερη δυνατότητα να αυτενεργήσουν οι μαθητές. Παρόλα αυτά όμως, κατά την προσωπική τους εκτίμηση, το συγκεκριμένο πρόγραμμα εφαρμόστηκε βεβιασμένα και χωρίς να προηγηθεί επιμόρφωση όλων των εμπλεκόμενων καθηγητών, προϋπόθεση απαραίτητη για την επιτυχία των στόχων του. Οι μαθητές, από την άλητη πλευρά, τόνισαν ότι σε τέτοιου είδους προγράμματα τους δίνεται η ευκαιρία για καλύτερη επικοινωνία και βελτίωση των σχέσεών τους τόσο με τους καθηγητές όσο και μεταξύ τους, ενώ παράλληλα διατύπωσαν την επιθυμία να υπάρχει μεγαλύτερη ευελιξία στον τρόπο που δούλευαν.

Στα πλαίσια των προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, κατά το σχολικό έτος 2003-04, πραγματοποιήθηκαν δυο προγράμματα: «*Βιολογικές καλλιέργειες*» και «*Βιοκλιματικές κατοικίες*». Σ' αυτά συμμετείχαν μαθητές από τη δευτέρα και την τρίτη τάξη και δυο καθηγητές. Οι ομάδες που δημιουργήθηκαν πραγματοποιούσαν μια συνάντηση εργασίας την εβδομάδα, σε απογευματινές ώρες. Αξίζει να σημειωθεί ότι το σχολείο πήρε πρώτο βραβείο για το πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που πραγματοποίησε τη σχολική χρονιά 2002-03 με θέμα: «*Ρύπανση Εσωτερικών Χώρων*». Κατά το σχολικό έτος 2003-04, στο σχολείο πραγματοποιήθηκε και πρόγραμμα Αγωγής Υγείας.

Το σχολικό έτος 2003-04, το 5ο γυμνάσιο Λαμίας είχε δραστηριοποιηθεί και σε καλλιτεχνικού περιεχομένου δραστηριότητες. Στο πλαίσιο του μαθήματος της μουσικής, είχε δημιουργηθεί ορχήστρα 15 μαθητών, οι οποίοι φοιτούσαν ήδη σε ωδεία, καθώς και ομάδα χορωδίας. Οι συναντήσεις των ομάδων αυτών και οι πρόβες γίνονταν τα Σαββατοκύριακα. Αναφέρθηκε επίσης ότι είχε δημιουργηθεί στο σχολείο πολιτιστική ομάδα, η οποία όμως, όπως είπαν οι μαθητές, «ουσιαστικά δε λειτούργησε». Πρότειναν να επαναδραστηριοποιηθεί, ενώ υπήρχε και η προοπτική έκδοσης εφημερίδας με θέματα πολιτιστικά και περιβαλλοντικά.

Στα πλαίσια των αθλητικών δραστηριοτήτων, το σχολικό έτος 2003-04 λειτούργουσε ομάδα ποδοσφαίρου και βόλλει, αλλά οι μαθητές τόνισαν ότι το μάθημα της Ολυμπιακής Παιδείας δε γινόταν συστηματικά όπως προβλέπεται από το πρόγραμμα (3 φορές την εβδομάδα), αλλά σπανίως (είχε γίνει 3 φορές μόνο από την αρχή του σχολικού έτους μέχρι την επίσκεψή μας στο σχολείο).

Οι μαθητές θεώρησαν σημαντική τη συμμετοχή τους και στα προγράμματα «*Λευκές Εβδομάδες*<sup>2</sup>», και «*Φιλοξενία*»<sup>3</sup>.

---

2. Κατά το σχολικό έτος 2003-04, 104 μαθητές από την Γ' Τάξη συνοδευόμενοι από 6 καθηγητές επισκέφθηκαν για τέσσερις ημέρες το χιονοδρομικό κέντρο της Βασιλίσσας, στο νομό Γρεβενών.

3. Το σχολικό έτος 2002-03 επισκέφθηκαν την Κύπρο σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού της Κύπρου.

Τέλος, και σε ό,τι αφορά το πρόγραμμα της ενισχυτικής διδασκαλίας<sup>4</sup>, τόσο οι μαθητές όσο και οι καθηγητές εκτίμησαν ότι είναι απαραίτητο και αρκετά αποτελεσματικό και θα έπρεπε να καταβληθούν προσπάθειες ώστε το συγκεκριμένο πρόγραμμα να μην αρχίζει στα τέλη Οκτωβρίου, ως συνήθως, αλλά με την έναρξη της σχολικής χρονιάς. Οι εκπαιδευτικοί επισήμαναν ότι τη σχολική χρονιά 2003-04 δεν έγινε ενισχυτική διδασκαλία στο μάθημα της Αγγλικής γλώσσας, εξαιτίας της έλλειψης εκπαιδευτικού, παρά το πιεστικό αίτημα από την πλειοψηφία των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί όμως σημείωσαν με έμφαση ότι ορισμένοι γονείς δεν την αντιμετωπίζουν «σοβαρά» ώστε να επιδιώκουν με ζήλο τη συμμετοχή των παιδιών τους σε αυτή.

### **Για τις σχέσεις**

Οι σχέσεις μεταξύ των μελών της σχολικής κοινότητας θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν πολυδιάσφατες και με αρκετές αντιφάσεις. Οι συζητήσεις μαζί τους ανέδειξαν την ανάγκη για περισσότερη συνεργασία και μεγαλύτερη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων που αφορούν τις λειτουργίες του σχολείου.

Οι περισσότεροι μαθητές αναφέρθηκαν στο καλό κλίμα που υπάρχει στις μεταξύ τους σχέσεις, ενώ αρκετοί δήλωσαν ότι κάνουν παρέα και εκτός σχολείου. Δεν έλειψαν όμως και αυτοί που έκαναν λόγο για σχέσεις έντονου ανταγωνισμού σε μερικές περιπτώσεις, καθώς και για αισθήματα απομόνωσης, αφού όπως δήλωσαν, «υπάρχουν κλίκες που δύσκολα σε δέχονται στην παρέα τους». Το γενικό κλίμα της σχολικής μονάδας φαίνεται να μην ευνοεί εκδηλώσεις βίας, κάτι που επιτρέπει στους μαθητές να νοιώθουν, όπως ανέφεραν, ασφαλείς μέσα στο χώρο του σχολείου.

Οι «καλοί και συνεργάσιμοι» καθηγητές και η «δραστήρια» διευθύντρια, θεωρήθηκαν από την πλειονότητα των μαθητών, ως σημείο υπεροχής του σχολείου τους. Δεν θα δίσταζαν, όπως είπαν οι μαθητές, να συζητήσουν μαζί τους και να τους συμβουλευτούν ακόμη και για προσωπικά τους θέματα. Θεωρούν ότι μια τέτοια προσέγγιση είναι ευκολότερη με τους νεότερους σε ηλικία διδάσκοντες ή με τους φιλόλογους. Χαρακτήρισαν όμως λιγότερο ικανοποιητική την επικοινωνία με αρκετούς εκπαιδευτικούς, κυρίως με τους μεγαλύτερους σε ηλικία, που μερικές φορές νοιώθουν ότι «δεν τους καταλαβαίνουν». Οι καλές σχέσεις με τους καθηγητές θεωρούν ότι ενισχύονται κατά τη συνεργασία μεταξύ τους σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες και προγράμματα πέραν των προβλεπόμενων από το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών. Όμως, όπως είπαν οι μαθητές,

---

4. Στα πλαίσια της Ενισχυτικής διδασκαλίας λειτουργούσαν τα εξής τμήματα: στην Α' τάξη 1 τμήμα για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών και 2 τμήματα για τα Μαθηματικά, στη Β' τάξη 2 τμήματα για τα Αρχαία Ελληνικά, 2 τμήματα για τα Μαθηματικά και 1 για τη Φυσική, στην Γ' τάξη 2 τμήματα για τα Αρχαία Ελληνικά, 2 τμήματα για τα Μαθηματικά και 1 για τη Φυσική. Το μικρότερο σε αριθμό μαθητών τμήμα λειτουργούσε με 5 μαθητές ενώ το μεγαλύτερο με 10 μαθητές.

λίγοι από αυτούς είναι πρόθυμοι να τους συνοδεύσουν σε εκδρομές ή να συνεργαστούν μαζί τους σε δραστηριότητες και προγράμματα πέραν του σχολικού ωραρίου. Για το θέμα αυτό αρκετοί εκπαιδευτικοί έκαναν την πρόταση μετατροπής του σχολείου σε ολοήμερο, κάτι που θα επέτρεπε την καλύτερη οργάνωση και τη στήριξη τέτοιων δράσεων.

Ένα άλλο θέμα για το οποίο έγινε μεγάλη συζήτηση, ήταν οι αυστηροί κανόνες πειθαρχίας που ίσχυαν στο σχολείο. Κατά την άποψη της διευθύντριας, ήταν αυτοί οι κανόνες που συντελούσαν στην καλή λειτουργία του σχολείου, αλλιώς και στις ικανοποιητικές, όπως δήλωσε, επιδόσεις των μαθητών. Από την πλευρά τους οι μαθητές, παρά το γεγονός ότι αναγνώριζαν την ανάγκη για πειθαρχία, χαρακτήρισαν υπερβολική σε ορισμένες περιπτώσεις την αυστηρότητα και τις επιβαλλόμενες ποινές. Θα επιθυμούσαν, όπως είπαν, λογικότερη χρήση πειθαρχικών μέτρων, όπως εγγραφή στο ποινολόγιο, αποβολές ή απειλές για μείωση της βαθμολογίας και πρότειναν ο κανονισμός λειτουργίας του σχολείου να διαμορφώνεται σε συνεργασία μαζί τους. Θεώρησαν απαραίτητο λοιπόν, να υπάρχει μεγαλύτερη ελαστικότητα από την πλευρά των καθηγητών και εξάντληση όλων των περιθωρίων (συζήτηση με το μαθητή, με τις μαθητικές κοινότητες, με τους γονείς του), πριν την επιβολή ποινών.

Προς την κατεύθυνση αυτή, θεώρησαν απαραίτητη τη δραστηριοποίηση του δεκαπενταμελούς συμβουλίου, ενώ οι μαθητές των μικρότερων τάξεων, εξέφρασαν την επιθυμία να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη και η δική τους γνώμη στη λήψη αποφάσεων.

Η άποψη των περισσότερων εκπαιδευτικών ήταν ότι τα θέματα κακής συμπεριφοράς των μαθητών και η διαχείριση ειδικών περιπτώσεων πρέπει να συζητούνται διεξοδικά σε έκτακτες συνεδριάσεις. Σύμφωνα με τη διευθύντρια κάθε χρόνο γίνονται οι τρεις προκαθορισμένες παιδαγωγικές συνεδριάσεις του συλλόγου διδασκόντων, ενώ έκτακτες συνεδριάσεις πραγματοποιούνται σε πολύ σοβαρές περιπτώσεις και αυτό γιατί κατά την άποψή της «δεν πρέπει να χάνονται διδακτικές ώρες». Πολλοί από τους διδάσκοντες πρότειναν να γίνονται περισσότερες και πιο ουσιαστικές συνεδριάσεις, ενώ στις ειδικές περιπτώσεις που αφορούν σοβαρά προβλήματα, θα επιθυμούσαν να έχουν και τη βοήθεια ειδικών.

Οι εκπαιδευτικοί αναφέρθηκαν στην καλή γενικά συνεργασία μεταξύ τους, στη σύμπνοια απόψεων στις περισσότερες περιπτώσεις, παρά τις όποιες αντιθέσεις ή διαφωνίες που είναι φυσικό να υπάρχουν σε ένα μεγάλο σύλλογο όπως ο δικός τους. Αναφέρθηκαν επίσης στο σημαντικό ρόλο του διευθυντή στην καλή λειτουργία του σχολείου, τονίζοντας όμως την ανάγκη να μη λειτουργεί συγκεντρωτικά, αλλά συλλογικά, ώστε οι αποφάσεις που θα λαμβάνονται να έχουν την αποδοχή όλων. Αξιολόγησαν ως θετική τη συνεργασία με τις διοικητικές εκπαιδευτικές αρχές, επισημαίνοντας ότι το σχολείο έχει την αμέριστη υποστήριξή τους.

Χαρακτήρισαν σε γενικές γραμμές ικανοποιητική την επίδοση των μαθητών στα μαθήματα, και δήλωσαν ευχαριστημένοι και από τη συμπεριφορά της πλειονότητας των μαθητών τους, αφού χαρακτήρισαν μεμονωμένα τα περιστατικά σοβαρών παραπτωμάτων. Αυτά τα στοιχεία, όπως ανέφεραν, δίνουν στο 5ο γυμνάσιο Λαμίας τη γενική εικόνα του καλού και πειθαρχημένου σχολείου.

Η επικοινωνία των καθηγητών με τους γονείς χαρακτηρίστηκε βελτιωμένη, ειδικότερα τα τελευταία χρόνια που, όπως δήλωσε και η διευθύντρια, καθορίστηκε συγκεκριμένη ημέρα κάθε μήνα για συνάντηση και συνεργασία των γονέων με όλους τους εκπαιδευτικούς. Αυτό όμως που επισημάνθηκε με ανησυχία από την πλευρά των εκπαιδευτικών ήταν, ότι το ποσοστό των γονέων που διατηρούσαν τακτική και συστηματική επικοινωνία μαζί τους ήταν πολύ μικρό.

Στο πλαίσιο των σχέσεων που είχε αναπτύξει το σχολείο με την τοπική κοινωνία, ήταν η παραχώρηση του προαυλίου του σχολείου τις απογευματινές ώρες σε «έξωσχολικούς», για αθλητικές δραστηριότητες ή και παιχνίδι. Όπως δήλωσε η διευθύντρια, μια τέτοια αξιοποίηση του σχολικού χώρου εξασφάλιζε «την καλή έξωθεν μαρτυρία του σχολείου», την αποφυγή καταστροφών σε περιπτώσεις που κάποιοι θα επιχειρούσαν να παραβιάσουν το χώρο. Η δράση αυτή ήταν έτσι οργανωμένη από τη διεύθυνση του σχολείου, ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια και η διατήρηση της καλής κατάστασης του διδακτηρίου. Ο φύλακας του σχολείου ήταν επιφορτισμένος με το καθήκον της επίβλεψης του χώρου σε όλη τη διάρκεια αυτών των δραστηριοτήτων. Στο σημείο αυτό η διευθύντρια του σχολείου αναφέρθηκε στη σπουδαιότητα του θεσμού της φύλαξης των σχολείων, επισήμανε την αναγκαιότητά του για την καλύτερη αξιοποίηση και λειτουργία των διδακτηρίων και πρότεινε την ενίσχυσή του.

## **7.2. ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΙ ΛΥΚΕΙΑΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ (ΚΑΣΤΕΛΟΡΙΖΟΥ)**

### **7.2.1. Τα βασικά μεγέθη του σχολείου μέσα από την Αποτύπωση**

Σύμφωνα με τα στοιχεία της «Αποτύπωσης» το γυμνάσιο Μεγίστης (Καστελорίζου) ιδρύθηκε και λειτουργεί από το 1992. Μαζί με τις λυκειακές τάξεις που λειτουργούν στα πλαισιά του, και οι οποίες ιδρύθηκαν το 1995, είναι μια μικρή σε μέγεθος σχολική μονάδα. Το σχολικό έτος 2003-04 συστεγάζονταν με το δημοτικό σχολείο και το νηπιαγωγείο Μεγίστης και λειτουργούσαν με ηρωινό ωράριο. Το σχολείο για τη στέγασή του αξιοποιούσε δυο κτίρια. Και τα δυο είχαν χτιστεί στις αρχές του περασμένου αιώνα, είχαν έναν όροφο, διέθεταν υπόγειο και είχαν συνολικό εμβαδόν 300 τ.μ. Η θέρμανσή τους γινόταν με κλιματισμό και το σχολικό έτος 2002-03\* λειτούργησε επαρκώς. Επαρκής επίσης ήταν και η

---

\* Κάθε έτος «Αποτύπωσης» τα στοιχεία που συγκεντρώνονται στη Βάση Δεδομένων γι' αυτή την πληροφορία αφορούν το προηγούμενο σχολικό έτος.

ύδρευση, ο εξαερισμός, καθώς και ο φυσικός φωτισμός σε όλους τους χώρους του σχολείου.

Το πρώτο κτίριο, στο οποίο, το σχολικό έτος 2003-04, στεγάζονταν το δημοτικό σχολείο, το νηπιαγωγείο, το γραφείο των εκπαιδευτικών (κοινό για τους εκπαιδευτικούς όλων των σχολικών μονάδων), η βιβλιοθήκη και τα εργαστήρια, χτίστηκε το 1902 και προοριζόταν για σχολείο.

Το δεύτερο κτίριο, στο οποίο στεγάζονταν το γυμνάσιο και οι λυκειακές τάξεις, χτίστηκε και αυτό στις αρχές του περασμένου αιώνα και προοριζόταν αρχικά για κατοικία ιερέα. Η κατάσταση και των δυο κτιρίων, σύμφωνα με την εκτίμηση της διευθύντριας της σχολικής μονάδας, όπως αυτή έχει καταχωριστεί στη Βάση Δεδομένων της «Αποτύπωσης» για το σχολικό έτος 2003-04, ήταν σε γενικές γραμμές μέτρια. Κακή είχε χαρακτηριστεί μόνο η κατάσταση των δαπέδων, των μονώσεων και της σκεπής. Και στα δυο κτίρια προβλεπόταν γενική συντήρησή τους το καλοκαίρι του 2004.

Το Γυμνάσιο Μεγίστης μαζί με τις λυκειακές τάξεις μοιράζονται τον αύλειο χώρο του συγκροτήματος, ο οποίος έχει εμβαδόν 140 τ.μ., μαζί με τα άλλα δυο συστεγαζόμενα σχολεία. Σε κάθε μαθητή του γυμνασίου και των λυκειακών τάξεων αντιστοιχούσαν 6,8 τ.μ. αύλειου χώρου. Η τιμή αυτή υπολείπεται κατά πολύ του εθνικού μέσου όρου για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που για το σχολικό έτος 2003-04 ανερχόταν στα 14,5 τ.μ. ανά μαθητή (πίνακας 5.4.1). Το προ-αύλιο, όπου υπάρχει και μια από τις εκκλησίες του νησιού, χρησιμοποιείται για τα διαλείμματα των μαθητών και για αθλητικές δραστηριότητες. Στον αύλειο χώρο, σύμφωνα με τα στοιχεία της «Αποτύπωσης», υπάρχουν αρκετοί κάδοι απορριμμάτων, λίγες βρύσες και εγκαταστάσεις για βόλτē και μπάσκετ.

Το γυμνάσιο χρησιμοποιούσε τρεις αίθουσες διδασκαλίας. Οι λυκειακές τάξεις χρησιμοποιούσαν επίσης τρεις αίθουσες διδασκαλίας, ενώ για τη διδασκαλία των μαθημάτων σε δυο τμήματα των κατευθύνσεων (στη δευτέρα και τρίτη τάξη) γινόταν χρήση της αίθουσας που στέγαζε τη σχολική βιβλιοθήκη και του εργαστηρίου φυσικής/χημείας/βιολογίας (χώροι στους οποίους θα αναφερθούμε αναλυτικά παρακάτω). Οι αίθουσες του γυμνασίου είχαν εμβαδόν κατά μέσο όρο 32 τ.μ., ενώ αυτές των λυκειακών τάξεων κατά μέσο όρο 15 τ.μ. Σε κάθε τάξη, και των δυο σχολικών μονάδων, λειτούργουσε ένα τμήμα, το οποίο ήταν ολιγομελές. Κατά μέσο όρο, σε κάθε τμήμα του γυμνασίου Μεγίστης φοιτούσαν 4,3 μαθητές και σε κάθε τμήμα των λυκειακών τάξεων 3 μαθητές. Οι τιμές αυτές είναι κατά πολύ μικρότερες από τους εθνικούς μέσους όρους μαθητών ανά τμήμα, που για τα μεν γυμνάσια της χώρας, το σχολικό έτος 2003-04, ήταν 21,7 μαθητές ανά τμήμα (πίνακας 2.3.5), για τα δε λύκεια και λυκειακές τάξεις, την ίδια σχολική χρονιά, ήταν 22,1 μαθητές ανά τμήμα (πίνακας 2.4.5). Σε κάθε μαθητή του γυμνασίου αντιστοιχούσαν 7,4 τ.μ. σχολικής αίθουσας και σε κάθε μαθητή των λυκειακών τάξεων 5 τ.μ. Οι τιμές αυτές ήταν κατά πολύ μεγα-

λίγότερες τόσο από τους αντίστοιχους εθνικούς μέσους όρους όσο και από αυτούς της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, των οποίων οι τιμές, το σχολικό έτος 2003-04, είχαν διαμορφωθεί ως εξής: για τα μεν γυμνάσια της χώρας ο δείκτης τετραγωνικά μέτρα ανά μαθητή ήταν 2,6 τ.μ. ανά μαθητή, για τα δε λύκεια και λυκειακές τάξεις 2,7 τ.μ. ανά μαθητή (πίνακας 5.2.1).

Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουν καταχωριστεί στη Βάση Δεδομένων της «Αποτύπωσης» εκτός από τις αίθουσες διδασκαλίας στο σχολικό συγκρότημα υπήρχαν: αίθουσα 32 τ.μ., που στέγαζε τη βιβλιοθήκη του σχολείου, εργαστήριο φυσικής/χημείας/βιολογίας, εργαστήριο για το μάθημα της πληροφορικής, γραφείο για τους εκπαιδευτικούς, καθώς και αποθηκευτικοί χώροι 32 τ.μ. Τα εργαστήρια φυσικής/χημείας/βιολογίας και πληροφορικής του γυμνασίου Μεγίστης είχαν εμβαδόν αντίστοιχα 32 και 15 τ.μ. Οι τιμές αυτές είναι κατά πολύ μικρότερες από τους αντίστοιχους εθνικούς μέσους όρους για τα γυμνάσια της χώρας, που, για το σχολικό έτος 2003-04, ανέρχονταν στα 62,8 και 52,1 τ.μ. (πίνακας 5.2.5). Το σχολικό συγκρότημα δεν διέθετε όμως άλλες αίθουσες (αίθουσα για τη διδασκαλία του μαθήματος της αισθητικής αγωγής, αίθουσα μουσικής, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, αίθουσα προβολών, αίθουσα θεάτρου ή αμφιθέατρο), εργαστήριο για το μάθημα της τεχνολογίας, κυλικείο, ξεχωριστό γραφείο για το διευθυντή του σχολείου, χώρους για τη στέγαση του προσωπικού καθαριότητας ούτε επαρκείς και ικανοποιητικούς χώρους άθλησης (στο χώρο του σχολικού συγκροτήματος δεν υπήρχαν διαμορφωμένα γήπεδα για βόλλει, μπάσκετ, χάντμπολ ή ποδόσφαιρο ούτε και κλειστό γυμναστήριο).

Αντίθετα, σε ό,τι αφορούσε τον εξοπλισμό του γυμνασίου, η εικόνα, σύμφωνα και με τα στοιχεία που καταχωρίστηκαν από τη διευθύντρια της σχολικής μονάδας στη Βάση Δεδομένων της «Αποτύπωσης», θα μπορούσαμε να πούμε ότι διαγράφεται θετική. Το σχολείο διέθετε σε επαρκή αριθμό όργανα φυσικής/χημείας, όργανα για τη διδασκαλία των μαθηματικών, της βιολογίας, της γεωγραφίας, της ιστορίας και της φυσικής αγωγής, έγχρωμες τηλεοράσεις, βίντεο, dvd player, μηχανή προβολής βίντεο (βίντεο projector), βιντεοταινίες, μηχανές προβολής διαφανειών (slides), οθόνες προβολής, ραδιοκασετόφωνα, φωτοτυπικό μηχάνημα, επιδιασκόπια. Το σχολείο δεν ήταν εξοπλισμένο με όργανα καλλιτεχνικών, μουσικής, όργανα για το μάθημα της τεχνολογίας, βιντεοκάμερα και φωτογραφική μηχανή, ηχοσύστημα, μικροφωνική εγκατάσταση, σχεδιαστήρια, τηλεσκόπιο.

Το σχολικό έτος 2003-04, το γυμνάσιο Μεγίστης διέθετε συνολικά 13 ηλεκτρονικούς υπολογιστές (ένας ήταν Pentium IV, έξι Pentium III και έξι Pentium II). Από αυτούς οι 6 βρίσκονταν στο εργαστήριο πληροφορικής, οι 3 στη βιβλιοθήκη του σχολείου, οι 3 στο γραφείο εκπαιδευτικών και 1 στο εργαστήριο φυσικής/χημείας/βιολογίας. Οι 9 από αυτούς ήταν συνδεδεμένοι σε τοπικό δίκτυο και οι 12 εξασφάλιζαν πρόσβαση στο διαδίκτυο. Αξίζει να σημειωθεί ότι στον εξο-



πλησμό του σχολείου υπήρχαν 3 σαρωτές, 2 ψηφιακές κάμερες για ηλεκτρονικό υπολογιστή και 8 εκτυπωτές. Οι υπάρχοντες ηλεκτρονικοί υπολογιστές κάλυπταν τις ανάγκες διδασκαλίας του μαθήματος της πληροφορικής και τη γραμματειακή υποστήριξη της σχολικής μονάδας. Σε αυτό το σημείο πρέπει να σημειώσουμε ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία της «Αποτύπωσης», το σχολικό έτος 2003-04 το διοικητικό σύστημα δεν ήταν μηχανοργανωμένο, ενώ μερικώς είχε μηχανοργανωθεί το γραμματειακό και το αρχειακό σύστημα του σχολείου. Σε κάθε ηλεκτρονικό υπολογιστή του σχολείου αναλογούσε 1 μαθητής γυμνασίου και 0,7 μαθητής των λυκειακών τάξεων. Οι τιμές αυτές υπερτερούσαν κατά πολύ από τον αντίστοιχο εθνικό μέσο όρο για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ο οποίος, το σχολικό έτος 2003-04, ήταν 11,4 μαθητές ανά ηλεκτρονικό υπολογιστή (πίνακας 5.6.9).

Στο γυμνάσιο Μεγίστης, το σχολικό έτος 2003-04, υπήρχε και λειτουργούσε σχολική βιβλιοθήκη που αριθμούσε 4500 τίτλους. Η βιβλιοθήκη αυτή, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, στεγαζόταν σε ξεχωριστή αίθουσα 32 τ.μ. και κάλυπτε τις ανάγκες και των τεσσάρων συστεγαζόμενων σχολικών μονάδων. Πρέπει να επισημάνουμε ότι τα βιβλία ήταν πλήρως καταγεγραμμένα σε ηλεκτρονική μορφή (Πρόγραμμα Auct). Ο αριθμός των τίτλων της σχολικής βιβλιοθήκης ήταν 2,7 φορές μεγαλύτερος από το μέσο αριθμό τίτλων που υπήρχαν, το σχολικό έτος 2003-04, στις σχολικές βιβλιοθήκες των γυμνασίων της χώρας (διέθεταν κατά μέσο όρο 1668,5 βιβλία ανά σχολική βιβλιοθήκη) (πίνακας 5.5.1). Το σχολικό έτος 2002-2003\*, σύμφωνα με τα στοιχεία που καταχώρισε η διευθύντρια της σχολικής μονάδας στη Βάση Δεδομένων της «Αποτύπωσης», διακινήθηκαν 300 βιβλία σε εκπαιδευτικούς, 200 βιβλία σε μαθητές και 200 βιβλία σε άτομα εκτός σχολείου. Η βιβλιοθήκη του σχολείου λειτουργούσε ως αναγνωστήριο τόσο για το εκπαιδευτικό και μαθητικό δυναμικό των σχολικών μονάδων όσο και για άτομα εκτός σχολείου.

Στο γυμνάσιο και τις λυκειακές τάξεις Μεγίστης το σχολικό έτος 2003-04, σε σύνολο 25 εγγεγραμμένων μαθητών και μαθητριών, φοιτούσαν 22 μαθητές και μαθήτριες (13 μαθητές στο γυμνάσιο και 9 μαθητές στις λυκειακές τάξεις). Αναλυτικά το μαθητικό δυναμικό ανά τάξη είχε ως εξής: Α΄ Γυμνασίου 5 μαθητές (3 αγόρια, 2 κορίτσια), Β΄ Γυμνασίου 3 μαθητές (1 αγόρι, 2 κορίτσια), Γ΄ Γυμνασίου 5 μαθητές (4 αγόρια, 1 κορίτσι), Α΄ Λυκείου 3 μαθητές (1 αγόρι, 2 κορίτσια), Β΄ Λυκείου 2 μαθητές (1 αγόρι, 1 κορίτσι) και Γ΄ Λυκείου 4 μαθητές (2 αγόρια, 2 κορίτσια). Στη δεύτερα και στην τρίτη λυκείου λειτουργούσαν δυο κατευθύνσεις. Αναλυτικότερα, στη Β΄ Λυκείου, το σχολικό έτος 2003-4, λειτουργούσε η θεωρητική κατεύθυνση (στην οποία φοιτούσε 1 αγόρι) και η τεχνολογική κατεύ-

---

\* Κάθε έτος «Αποτύπωσης» τα στοιχεία που συγκεντρώνονται στη Βάση Δεδομένων γι' αυτή την πληροφορία αφορούν το προηγούμενο σχολικό έτος.

θυση (στην οποία φοιτούσε ένα κορίτσι). Στην Γ΄ Λυκείου λειτουργούσε η θεωρητική κατεύθυνση (στην οποία φοιτούσαν 2 αγόρια και 1 κορίτσι) και η τεχνολογική κατεύθυνση (στην οποία φοιτούσε 1 κορίτσι). Στις λυκειακές τάξεις Μεγίστης το σχολικό έτος 2003-04 δεν λειτουργούσε η θετική κατεύθυνση ούτε στη Β΄ ούτε στη Γ΄ Λυκείου. Δυο από τους μαθητές του γυμνασίου (ποσοστό 15,4% του μαθητικού πληθυσμού) ήταν αθλοδαποί. Το ποσοστό αυτό είναι μεγαλύτερο από το 10,3%, που είναι ο εθνικός μέσος όρος των αθλοδαπών μαθητών που φοιτούσαν στα γυμνάσια της χώρας το σχολικό έτος 2003-04 (πίνακας 3.7.1).

Όσον αφορά το διδακτικό δυναμικό του σχολείου, παρατηρούμε ότι στην πλειονότητά του αποτελείται από μόνιμους εκπαιδευτικούς. Κατά το σχολικό έτος 2003-04, στο γυμνάσιο και στις λυκειακές τάξεις Μεγίστης υπηρετούσαν συνολικά 14 καθηγητές (7 άνδρες και 7 γυναίκες). Από αυτούς, 12 ήταν μόνιμοι οργανικά ανήκοντες<sup>5</sup> στο σχολείο (ποσοστό 85,7%) και 2 ωρομίσθιοι<sup>6</sup> (ποσοστό 14,3%). Συγκρινόμενα τα ποσοστά αυτά με τους αντίστοιχους εθνικούς μέσους όρους για το ίδιο σχολικό έτος, η εικόνα έχει ως εξής: σε σχολεία αγροτικών περιοχών οι μόνιμοι οργανικά ανήκοντες σε αυτά εκπαιδευτικοί αποτελούσαν το 67,5% του εκπαιδευτικού δυναμικού τους, ενώ οι ωρομίσθιοι το 11,1% (πίνακας 4.1.5) (οι δυο τελευταίες τιμές αφορούν τα σχολεία και της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης). Στο σχολείο τη συγκεκριμένη σχολική χρονιά δεν υπηρετούσαν ούτε αποσπασμένοι από άλλα σχολεία ούτε αναπληρωτές. Σε κάθε εκπαιδευτικό της συγκεκριμένης σχολικής μονάδας αντιστοιχούσαν 1,6 μαθητές<sup>7</sup>.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της «Αποτύπωσης», στο σύνολό του το μόνιμο εκπαιδευτικό προσωπικό που δίδασκε το 2003-04 στο γυμνάσιο και στις λυκειακές τάξεις Μεγίστης είχε μικρή εκπαιδευτική προϋπηρεσία: ο μέσος χρόνος προϋπηρεσίας τους ήταν 3,6 χρόνια. Η τιμή αυτή είναι κατά πολύ μικρότερη από τον αντίστοιχο εθνικό μέσο όρο που, για τα γυμνάσια των αγροτικών περιοχών, το σχολικό έτος 2003-04, είχε διαμορφωθεί στα 9,1 χρόνια (πίνακας 4.1.10). Οι εκπαιδευτικοί που το σχολικό έτος 2003-04 υπηρετούσαν στο σχολείο είχαν μέσο χρόνο παραμονής στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα τα 1,6 χρόνια. Η τιμή αυτή είναι αρκετά μικρότερη από τον αντίστοιχο εθνικό μέσο όρο που, στην περίπτωση των Γυμνασίων που βρίσκονται σε αγροτικές περιοχές, το σχολικό έτος 2003-04 είχε διαμορφωθεί στα 3,9 χρόνια (πίνακας 4.1.10). Τέσσερις εκπαιδευ-

5. Από αυτούς 3 ήταν ΠΕ 02 - φιλόλογοι, 2 ΠΕ 03 - μαθηματικοί, 1 ΠΕ 04.1 - φυσικός, 1 ΠΕ 04.2 - χημικός, 1 ΠΕ 05 - γαλλικής φιλολογίας, 1 ΠΕ 06 - αγγλικής φιλολογίας, 1 ΠΕ 19 - πληροφορικής Α.Ε.Ι., 1 ΠΕ 11 - φυσικής αγωγής και 1 ΠΕ 09 - οικονομολόγος.

6. Και οι δυο ωρομίσθιοι ήταν του κλάδου ΠΕ 01 - θεολόγοι.

7. Πρέπει να σημειώσουμε ότι στη συντριπτική πλειονότητα των γυμνασίων που λειτουργούν με λυκειακές τάξεις όλοι οι καθηγητές (μόνιμοι, αποσπασμένοι, αναπληρωτές και ωρομίσθιοι) ανήκουν στο γυμνάσιο.

τικοί, από τους οργανικά ανήκοντες στο γυμνάσιο Μεγίστης, ήταν αποσπασμένοι εκτός σχολείου<sup>8</sup> (ποσοστό 19% επί του συνόλου των υπηρετούντων εκπαιδευτικών στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα, ενώ ο εθνικός μέσος όρος εκπαιδευτικών με απόσπαση ανερχόταν για τα γυμνάσια στο 17,4%) (πίνακας 4.2.1), και τρεις βρίσκονταν σε άδεια κύησης-λόχείας (ποσοστό 14,3% επί του συνόλου των υπηρετούντων εκπαιδευτικών στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα). Κανένας από τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούσαν στο γυμνάσιο Μεγίστης το σχολικό έτος 2003-04 δεν είχε μεταπτυχιακές σπουδές ή επιμόρφωση.

Επιπλέον σε ό,τι σχετίζεται με την υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου από διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό, σύμφωνα με τα στοιχεία της «Αποτύπωσης», το Γυμνάσιο Μεγίστης διέθετε μόνο προσωπικό καθαριότητας. Στη Βάση Δεδομένων δεν υπάρχει καταχώριση για γραμματέα, για φύλακες, για επιστάτη ούτε και για προσωπικό κυλικείου.

Σχετικά με τη λειτουργία της σχολικής μονάδας, το αναλυτικό πρόγραμμα, όπως εξάγεται από τα στοιχεία της «Αποτύπωσης», δεν εφαρμόστηκε πλήρως για όλα τα μαθήματα. Το σχολικό έτος 2003-04 στο γυμνάσιο Μεγίστης, λόγω έλλειψης καθηγητή, δεν διδάχθηκε το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής στις τρεις τάξεις του γυμνασίου. Σε ό,τι αφορά τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα το σχολικό έτος 2003-04 διδασκόνταν ως πρώτη ξένη γλώσσα η αγγλική και ως δεύτερη η γαλλική.

Πρέπει να επισημάνουμε ότι η συγκεκριμένη σχολική μονάδα δραστηριοποιείται σε πολλούς τομείς πέρα από την εφαρμογή του αναλυτικού προγράμματος συμμετέχοντας και σε άλλα προγράμματα και οργανώνοντας ποικίλες δραστηριότητες. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία της «Αποτύπωσης», η εικόνα έχει ως εξής: κατά το σχολικό έτος 2002-03\*, οργανώθηκαν 5 ενημερωτικές εκδηλώσεις, 8 εξωδιδακτικές δραστηριότητες και 2 εκπαιδευτικά προγράμματα. Αναλυτικότερα, οι ενημερωτικές εκδηλώσεις είχαν θέματα την ενημέρωση των γονέων, την καθαριότητα, τη διατροφή, το κάπνισμα και τις πρώτες βοήθειες. Οι τρεις τελευταίες πραγματοποιήθηκαν σε συνεργασία με το Κέντρο Υγείας Μεγίστης. Σχετικά με τις εξωδιδακτικές δραστηριότητες, αυτές αφορούσαν την έκδοση εφημερίδας, το θέατρο, τον ευημερισμό του σχολείου, την άθληση (στίβος), προβολή ταινιών, το περιβάλλον, τη βράβευση μαθητών, ενώ πραγματοποιήθηκε και μια έκθεση χειροτεχνίας. Σε ό,τι αφορά, τέλος, τα εκπαιδευτικά προγράμματα, το ένα από αυτά αφορούσε στην έκδοση εφημερίδας (είχε διάρκεια 5 μηνών και συμμετείχαν 22 μαθητές και 2 εκπαιδευτικοί) ενώ το άλλο είχε ως θέμα την Ολυμπιακή Εκεχειρία (διάρκειας και αυτό 5 μηνών ενώ συμ-

8. Δύο από αυτούς ήταν αποσπασμένοι στην κεντρική υπηρεσία του ΥΠΕΠΘ, 1 σε σχολείο και 1 στη διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης νομού Δωδεκανήσου.

\* Κάθε έτος «Αποτύπωσης» τα στοιχεία που συγκεντρώνονται στη Βάση Δεδομένων γι' αυτή την πληροφορία αφορούν το προηγούμενο σχολικό έτος.

μετείχαν 22 μαθητές και 4 εκπαιδευτικοί). Αυτό το τελευταίο αφορούσε στην ανταλλαγή επισκέψεων των μαθητών του γυμνασίου και των λυκειακών τάξεων (από κοινού με το συστεγαζόμενο δημοτικό σχολείο) με τα αντίστοιχα σχολεία της τουρκικής πόλης Κας στην αντικρινή ακτή. Πρέπει να αναφέρουμε επίσης ότι από το σχολικό έτος 2001-02 μαθητές των λυκειακών τάξεων συμμετέχουν στο πρόγραμμα της Βουλής των Εφήβων.

Σχετικά με τη συμμετοχή του σχολείου σε διαγωνισμούς, το γυμνάσιο έλαβε μέρος σε 3 διαγωνισμούς: αναλυτικότερα, 8 μαθητές του γυμνασίου συμμετείχαν τον Απρίλιο του 2003 στο διαγωνισμό θεάτρου που διοργάνωσε το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στα πλαίσια των πανελλήνιων μαθητικών καλλιτεχνικών αγώνων, και οι 22 μαθητές του γυμνασίου και των λυκειακών τάξεων στον πανελλήνιο διαγωνισμό μαθητικού εντύπου που διοργάνωσε το Μάρτιο του 2003 η εφημερίδα «Τα Νέα», ενώ 1 μαθητής του γυμνασίου στους πανελλήνιους αγώνες στίβου που διοργάνωσε τον Απρίλιο του 2003 το Υφυπουργείο Αθλητισμού. Τέλος, πρέπει να αναφέρουμε ότι το σχολικό έτος 2002-03\* το σχολείο αφιέρωσε διδακτικές ώρες για περιπάτους, για εκδρομές, για τις σχολικές εορτές, για εκκλησιασμούς, για συναντήσεις με τους γονείς, για τις μαθητικές εκλογές, καθώς επίσης και για τις εκλογές της ΟΛΜΕ, στις περισσότερες περιπτώσεις, σε ίσο αριθμό με αυτόν του μέσου όρου των γυμνασίων της χώρας.

Για το σχολικό έτος 2003-04 το σχολείο είχε προγραμματίσει ποικίλες δραστηριότητες. Αυτές αφορούσαν την έκδοση εφημερίδας, τη διοργάνωση θεατρικής παράστασης, τη συμμετοχή σε αθλητικούς αγώνες, προβολές ταινιών, τη δραστηριοποίηση σε θέματα περιβάλλοντος, τη συμμετοχή στο πρόγραμμα της Βουλής των Εφήβων.

### **7.2.2. Οι απόψεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών**

Στο γυμνάσιο Μεγίστης (Καστελόριζου) πραγματοποιήθηκε μια επίσκεψη (24 έως 26 Φεβρουαρίου 2004) στα πλαίσια της οποίας έγινε συζήτηση με τη διευθύντρια της σχολικής μονάδας, τον υποδιευθυντή, έξι από τους δεκατρείς καθηγητές που υπηρετούσαν στο γυμνάσιο (και τις λυκειακές τάξεις) και έξι μαθητές (τρία αγόρια και τρία κορίτσια) από τους είκοσι δυο συνοδικά που φοιτούσαν στις δυο προαναφερθείσες σχολικές μονάδες. Η συζήτηση με τους μαθητές και τις μαθήτριες ήταν ομαδική και διήρκεσε περίπου μια ώρα. Οι συζητήσεις με τη διευθύντρια των σχολικών μονάδων, καθώς επίσης και με τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούσαν σε αυτές ήταν προσωπικές και έγιναν στο περιθώριο των διδακτικών τους καθηκόντων. Σε ό,τι αφορά τους καθηγητές, η συζήτηση πραγ-

---

\* Κάθε έτος «Αποτύπωσης» τα στοιχεία που συγκεντρώνονται στη Βάση Δεδομένων γι'αυτή την πληροφορία αφορούν το προηγούμενο σχολικό έτος.

ματοποιήθηκε με έναν μαθηματικό, ένα θεολόγο, ένα γυμναστή, ένα φυσικό, έναν οικονομολόγο και την υπεύθυνη για τη σχολική βιβλιοθήκη εκπαιδευτικό. Ο μέσος χρόνος συζήτησης με τον καθένα από αυτούς ήταν 40 περίπου λεπτά. Επίσης, μετά από διαμεσολάβηση της διευθύντριας του γυμνασίου, έγινε παρουσία της μια συζήτηση περίπου σαράντα πέντε λεπτών με το δήμαρχο του νησιού. Οι συζητήσεις που είχαμε με τη διευθύντρια της σχολικής μονάδας, τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές διεξήχθησαν σε πολύ καλό κλίμα, με εμφανή διάθεση συνεργασίας από την πλευρά τους. Αυτό το θετικό κλίμα βοήθησε και διευκόλυνε τη μελέτη των σχολικών μονάδων, που παρουσιάζουμε στη συνέχεια. Επίσης, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, συγκεντρώθηκε υλικό από τις διάφορες δραστηριότητες των σχολικών αυτών μονάδων.

### **Για το σχολικό κτίριο**

Τα δυο σχολικά κτίρια που, το σχολικό έτος 2003-04, στέγαζαν το γυμνάσιο και τις λυκειακές τάξεις Μεγίστης (Καστελλόριζου), μοιλονότι μετρούν ζωή περίπου ενός αιώνα, εκτιμήθηκε, τόσο από τους μαθητές όσο και από τους εκπαιδευτικούς, ότι βρίσκονταν σε σχετικά καλή κατάσταση και κάλυπταν τις ανάγκες των λίγων μαθητών του σχολείου.

Όπως χαρακτηριστικά δήλωσαν οι καθηγητές, οι εγκαταστάσεις είναι καλές και «αποτέλεσαν μια ευχάριστη και μη αναμενόμενη έκπληξη» που αντιστρατεύτηκε την αρχική τους απογοήτευση η οποία συνόδευσε την ανακοίνωση ότι τοποθετήθηκαν στο συγκεκριμένο νησί. Αναγνώρισαν ότι ο χώρος εργασίας τους







ήταν ευχάριστος και λειτουργικός, αλλά δεν παρέλειψαν να σημειώσουν την ανάγκη μιας τακτικότερης και συστηματικότερης συντήρησης των κτιρίων. Την παραπάνω άποψη συμμερίστηκε και η διευθύντρια της σχολικής μονάδας, συμπληρώνοντας όμως ότι αξιοποιούνται στο έπακρο όλοι οι υφιστάμενοι χώροι και δεν υπάρχει δυνατότητα για άμεσες επεκτάσεις. Επίσης, επισήμανε ότι το σχολείο, σύμφωνα με την άποψή της, δεν διαθέτει χώρους άθλησης (γυμναστήριο ανοιχτό, κλειστό ή στεγαζόμενο, γήπεδο ή κάτι ανάλογο).

Σημειώθηκε, στη συζήτηση που είχαμε με τους εκπαιδευτικούς, ο αργός ρυθμός εκτέλεσης έργων από την πλευρά της πολιτείας. Από την άλλη πλευρά, πρέπει να σημειωθεί ότι η συντήρηση των εγκαταστάσεων γίνεται συχνά με χρήματα ιδιωτών (Καστελοριζίων που δεν ζουν στο νησί ή λοιπών ευαγών ιδρυμάτων, π.χ. Ίδρυμα Λίλιαν - Βουδούρη), που προχωρούν σε δωρεές προς το σχολείο του ακριτικού νησιού. Σε ό,τι αφορά το αίτημα των μαθητών για τη δημιουργία ενός κυλικείου, οι εκπαιδευτικοί είχαν τη γνώμη ότι θα ήταν δύσκολο επί του παρόντος να δημιουργηθεί, μοιλονότι θα μπορούσε να εξασφαλισθεί ο αναγκαίος χώρος, καθώς ο αριθμός των μαθητών είναι μικρός, γεγονός που δεν θα εξασφάλιζε κέρδη σε όποιον το αναλάμβανε.





### **Για τον εξοπλισμό**

Όπως προέκυψε από τα δεδομένα της «Αποτύπωσης», αλλιά και όπως σημείωσαν εκπαιδευτικοί και μαθητές, η συγκεκριμένη σχολική μονάδα διέθετε πλούσιο εξοπλισμό. Για τους εκπαιδευτικούς ο εργαστηριακός του εξοπλισμός αποτέλεσε και αυτός «ευχάριστη έκπληξη».

Οι εκπαιδευτικοί, σύμφωνα με όσα δήλωσαν, θεωρούν ότι γίνεται από την πλευρά τους συστηματική χρήση του υπάρχοντος εξοπλισμού και καταβάλλονται συνειδητές προσπάθειες να τον αξιοποιήσουν για τις στενά διδακτικές αλλιά και ευρύτερα εξωδιδακτικές δραστηριότητες. Από την πλευρά τους οι μαθητές θεωρούσαν ότι δεν είχαν πάντοτε την επιθυμητή πρόσβαση σε αυτόν. Σύμφωνα με όσα δήλωσαν οι μαθητές αυτή εξαρτάται από το πόσο οι καθηγητές τους εμπλέκονται σε εκπαιδευτικές πρακτικές που αξιοποιούν το διαθέσιμο εξοπλισμό. Αναγνώρισαν βέβαια ότι κάτι τέτοιο συμβαίνει. Η παρατήρησή τους αυτή αφορούσε κυρίως τη σχέση που θα επιθυμούσαν να διαμορφώσουν με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, με τους οποίους οι μαθητές έρχονταν σ' επαφή μόνο στα πλαίσια μαθημάτων. Σύμφωνα με την άποψη των μαθητών, δεν είχε προβλεφθεί πρόσβαση ανεξάρτητα των μαθημάτων, στον ελεύθερο χρόνο τους, μολοντί οι περισσότεροι από αυτούς δε διέθεταν ηλεκτρονικό υπολογιστή και σύνδεση με το διαδίκτυο στο σπίτι τους. Αίτημά τους ήταν η δημιουργία μιας περισσότερο ανοιχτής σχέσης με το εργαστήριο πληροφορικής και η δυνατότη-

τα πρόσβασης σε αυτό πέρα και ανεξάρτητα από τα μαθήματα, μοιλονότι διαβεβαίωσαν ότι πολύ σπάνια δεν τους παραχωρήθηκε πρόσβαση όταν τη ζήτησαν. Εξάλλου, όπως σημείωσαν, θα μπορούσαν να κάνουν προσωπική χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών κάποια στιγμή κατά τη διάρκεια του απογεύματος, καθώς το σχολείο λειτουργούσε από το πρωί μέχρι περίπου 19.00 -19.30 το απόγευμα. Στο ερώτημα αν έθεσαν ανάλογο αίτημα στη διεύθυνση του γυμνασίου, στην οποία ανήκουν τα σχολικά εργαστήρια και η οποία είναι υπεύθυνη για τη διαχείρισή τους, απάντησαν αρνητικά.

### ***Για τη σχολική βιβλιοθήκη***

Οι απόψεις των εκπαιδευτικών όσο και της διευθύντριας της σχολικής μονάδας για τη σχολική βιβλιοθήκη ήταν ανάλογες με αυτές που εξέφρασαν παραπάνω σχετικά με τον εξοπλισμό. Αναγνώρισαν ότι πρόκειται για μια πλούσια και οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη που μπορεί να υποστηρίξει το έργο τους. Από την άλλη πλευρά σε ό,τι αφορά τη σχολική βιβλιοθήκη οι εκτιμήσεις μαθητών ήταν ανάλογες με αυτές για τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Αναγνώρισαν το γεγονός ότι επρόκειτο για μια πλούσια και πολύ καλή εξοπλισμένη σχολική βιβλιοθήκη, αλλά διατύπωσαν παράλληλα το αίτημα για μια αμεσότερη σύνδεση της σχολικής βιβλιοθήκης με το εκπαιδευτικό έργο, εκφράζοντας την επιθυμία για μια περισσότερο ενεργή εμπλοκή τους με αυτήν.

### ***Για τη μαθησιακή διαδικασία, τις δραστηριότητες σχολικής ζωής, τα προγράμματα.***

Η βασικότερη ίσως παράμετρος που διαμορφώνει το πλαίσιο παραγωγής του εκπαιδευτικού έργου στο σχολείο αυτό είναι το αίσθημα απομόνωσης σε μια πολύ μικρή και ξένη στην πλειονότητά της για τους εκπαιδευτικούς κοινωνία εκατόν πενήντα περίπου ανθρώπων. Σε αυτές τις συνθήκες, η δουλειά στο σχολείο αποτελεί τον ισχυρότερο τρόπο εξόδου από την απομόνωση που βιώνουν αμφότερες οι ομάδες, εκπαιδευτικοί και μαθητές. Πρόκειται για ένα μικρό σχολείο, το οποίο επιτρέπει την ανάπτυξη πιο «προσωπικών» σχέσεων μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν καλύτερα κάθε μαθητή τους, γεγονός που τους επιτρέπει να προσαρμόσουν ανάλογα τη διδασκαλία και την προσέγγισή τους. Ο μικρός αριθμός φοιτώντων μαθητών εγγράφεται ταυτόχρονα και στα αδύνατα σημεία του σχολείου. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί εκτίμησαν ότι η ύπαρξη μεγαλύτερου αριθμού μαθητών θα ενδυνάμωνε το μεταξύ τους ανταγωνισμό, θα μείωνε τον εφησυχασμό που πολλές φορές διαβλέπουν σε αυτούς και θα βοηθούσε σε μια πιο δυναμική κοινωνικοποίησή τους. Σύμφωνα με όσα δήλωσαν, κατέβαλλαν προσπάθειες να δουλέψουν με τρόπους εναλλακτικούς, απομακρυνόμενοι από ένα παραδοσιακού τύπου μάθημα. Ανάλογες ήταν και οι απόψεις που εξέφρασαν και

οι μαθητές. Αναγνώρισαν ότι οι καθηγητές έχουν τη δυνατότητα να ασχοληθούν με κάθε μαθητή ξεχωριστά και αυτό τους βοηθά στα μαθήματά τους, αλλά και αυτοί σημείωσαν την έλλειψη συνθηκών ενός μεταξύ τους ανταγωνισμού που θα τους επέτρεπε να δοκιμαστούν σε συνθήκες ανάλογες με αυτές των υπολοίπων σχολείων και να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους, γεγονός που θα τους βοηθούσε στις πανελλήνιες εξετάσεις. Ο τρόπος διδασκαλίας κρίθηκε από την πλευρά τους ικανοποιητικός καθώς αναγνώρισαν την προσπάθεια των καθηγητών να διαμορφώσουν ένα πλαίσιο διαλόγου, στο οποίο θα εμπλέκονται λειτουργικά, με στόχο την καλύτερη και αποδοτικότερη διδασκαλία και πρόσκτηση γνώσεων. Με τις παραπάνω απόψεις συμφώνησε και η διευθύντρια της σχολικής μονάδας.

Οι εκπαιδευτικοί του γυμνασίου εξέφρασαν την άποψη ότι το υπάρχον αναλυτικό πρόγραμμα είναι ανελαστικό, αφού μια σειρά παράμετροι, που διαμορφώνουν τις ιδιαίτερες σε κάθε σχολική μονάδα συνθήκες παραγωγής του εκπαιδευτικού έργου, δεν είναι δυνατόν να συνδεθούν άμεσα με αυτό. Ως διέξοδο από τον περιοριστικό χαρακτήρα ενός κλειστού αναλυτικού προγράμματος, όπως αυτό που εφαρμόζεται τώρα, θεωρούν την οργάνωση ποικίλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εξωδιδασκικών δραστηριοτήτων. Σύμφωνα με όσα δήλωσαν, οι δραστηριότητες τέτοιου είδους εμπλουτίζουν το εκπαιδευτικό έργο, συντελούν στην αναβάθμισή του και βελτιώνουν την παραγωγή του. Σε ό,τι αφορά στις συγκεκριμένες σχολικές μονάδες οι δραστηριότητες και τα εκπαιδευτικά προγράμματα πιστεύουν ότι αποτελούν τη μόνη διέξοδο διαχείρισης του μείζονος προβλήματος της απομόνωσης και του εγκλωβισμού που νιώθουν πολύ συχνά τόσο οι μαθητές και μαθήτριες όσο και οι εκπαιδευτικοί. Με τις απόψεις αυτές συμφώνησε και η διευθύντρια της σχολικής μονάδας.

Για το σχολικό έτος 2003-04, είχαν προγραμματιστεί και υλοποιούνταν τα εξής εκπαιδευτικά προγράμματα: οργάνωση θεατρικής παράστασης με το έργο του Δημήτρη Ψαθά «Φωνάζει ο κλέφτης!», πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με αντικείμενο τη συλλογή και μελέτη των φυτών και βοτάνων του νησιού, πρόγραμμα Αγωγής Υγείας με θέμα την ισότητα των φύλων, πρόγραμμα για τη ανάπτυξη μαθηματικής σκέψης, έκδοση μαθητικής εφημερίδας, μεγάλη ανοιχτή εκδήλωση για τα 100 χρόνια από την ίδρυση του δημοτικού σχολείου Μεγίστης.

Παράλληλα, οι μαθητές του γυμνασίου μετακινήθηκαν στην Αθήνα στα πλαίσια εκδήλωσης που διοργανώθηκε από το υπουργείο Αιγαίου για τη βράβευση μαθητών από τα νησιά, ενώ προγραμματιζόταν πενήθημερη εκδρομή τους στη Θεσσαλονίκη. Η εκδρομή αυτή θα οργανωνόταν και θα χρηματοδοτείτο από το Δήμο Θεσσαλονίκης. Αρκετά από αυτά τα προγράμματα αποτελούσαν συνέχεια προγραμμάτων που είχαν ξεκινήσει σε προηγούμενα σχολικά έτη.

**Γυμνάσιο Αυκ. τάξεις Καστελόριζου**

# Τα Μέγιστα Νέα

Ιανουάριος 2003    email address: mail@gym-kastel.dod.sch.gr    Φύλλο 2ο    Τμήτ 1 Ευρώ

---

**Αθλητισμός**  
και παίδι

σελ:6

Του Γιούργου Καστελόριζου  
καθ. φ. Α Γ' τάξης Καστελόριζου

**Υπουργείο Αιγαίου**

**Βράβευση μαθητών  
μικρών νησιών του  
Αιγαίου**



σελ: 2

**Αθλητικές ιστορίες:**  
**Το ψάρεμα των  
τριών φίλων**

σελ: 2

**Ακόμα:**  
Βιβλίο  
Ελεύθερος χρόνος  
Μουσικά νέα  
Σινεμά



**Συναντήσαμε τον Δήμαρχο  
Καστελόριζου και μας είπε...**

σελ:5

**Ολυμπιακή εκεχειρία :**  
**Θεμέλιο μελλοντικής ειρήνης**



**«Ένας φάρος η ψυχή μας μέσα στην ανοικτή θάλασσα»**  
Η κολή χρονιά από την αρχή φάνελα. Με τα πρώτα χαμηλότερα μηνίσματα και την άπειρή αντίσπαση που σκαλίστηκε από τα «βροχικά της βήματα» η εφημερίδα μας, διάσπαξε το Αιγαίο και βρέθηκε στο χέριο ανθρώπων που με την ακρά τους επιβρόβευσαν την όλη προσπάθεια. Μια προσπάθεια που αποτελεί διάλογο επικοινωνίας με την υπάλληλη Ελλάδα. Σας ευχαριστούμε θερμά όλους, μικρούς και μεγάλους που στηρίζετε τα «Μέγιστα Νέα» θυμίζοντάς σας μερικά από τα λόγια του Κωνσταντίνου Καβάφη: «Σε μερικούς ανθρώπους έρχεται μια μέρα που πρέπει το μεγάλο Ναι ή το μεγάλο Όχι να πουν. Φανερώεται αμέσως όποιος έχει έτοιμο μέσα του το Ναι και λέγοντάς το νέρα πηγαίνει στην τιμή και στην πεπλοθήρη του. Ο αργηθείς δεν μετανοεί. Αν ρωτούνταν πάλι Όχι θα έσώζελε. Κι όμως τον καταπράλα εκείνο το Όχι-το σωστό-εις όλην την ζωή του»

Ιωάννης Γ. Τσολακίδης ΠΕ09



Οι συνεργασίες που προώθησε η σχολική μονάδα με άλλα σχολεία, αθλή και οι ποικίλες εξωδιδασκτικές δραστηριότητες στις οποίες συμμετείχε, αναγνωρίστηκαν από τους μαθητές ως θετικότερα βήματα που συνετέλεσαν και συντελούν τόσο στην προσωπική τους κοινωνικοποίηση όσο και στην ικανοποίηση της βασικής τους ανάγκης για έξοδο από τη γεωγραφική περιθωριοποίηση και τον εγκλωβισμό. Οι εκδρομές έξω από το νησί τους, οι συνεργασίες με άλλα σχολεία, η έξοδος και η αλλαγή από την υπάρχουσα κατάσταση είναι από τα εξαιρετικά θετικά που ανέμεναν οι μαθητές από το σχολείο. Χαρακτηριστικά ανέφεραν ότι «πήραμε ιδέες από τα άλλα παιδιά», «έσπασε η μονοτονία», «μάθαμε πώς μιλάνε τα άλλα παιδιά». Σε ό,τι αφορά τη συνεργασία με το σχολείο της τουρκικής πόλης Κας εκτίμησαν πως ήταν κάτι πολύ θετικό, καθώς, κατά κάποιο τρόπο,





αναγνωρίστηκαν και μέσα στην εκπαιδευτική πραγματικότητα οι άτυπες αλληλίσταθερές σχέσεις των κατοίκων του νησιού με τη συγκεκριμένη τουρκική πόλη.

Αυτές οι εξωδιδασκτικές δραστηριότητες και συνεργασίες αναγνωρίστηκαν από τους μαθητές ως μια θετικότερη παράμετρος, που συντέλεσε ουσιαστικά στη διάθεσή τους να επικοινωνήσουν και να συναναστραφούν με άλλους συνομήλικούς τους κι ευχήθηκαν τη συνέχιση κι εμπλουτισμό τους με άλλες ιδέες.

### ***Για τις Σχέσεις***

Οι σχέσεις του σχολείου με την τοπική κοινωνία, όπως αποδείχθηκε από τις συζητήσεις που είχαμε με τους εκπαιδευτικούς αλλά και τη διευθύντρια του σχολείου, θα χαρακτηρίζονταν περίπλοκες και με πολλή αντιφάσεις. Οι εκπαιδευτικοί, που στο σύνολό τους προέρχονται από διαφορετικά μέρη (πρέπει να σημειωθεί ότι η τοπική κοινωνία του νησιού δεν διαθέτει ντόπιο επιστημονικό δυναμικό που να στελεχώνει τις σχετικές υπηρεσίες), εκλήθησαν να συνεργαστούν με μια κοινωνία αρκετά κλειστή και συχνά βίωσαν την καχυποψία από την πλευρά των ντόπιων. Πολλοί εκπαιδευτικοί, σε μια προσπάθεια να ερμηνεύσουν αυτή τη διάσταση εξέφρασαν την εκτίμηση ότι το συμβολικό βάρος που έχει το συγκεκριμένο νησί στην ευρύτερη ελληνική κοινωνία και στον εθνικό λόγο (τόσο τον επίσημο των αρχών όσο και στον ανεπίσημο που εκφράζεται από τα ΜΜΕ) έχει δημιουργήσει στους πράγματι λίγους μόνιμους κατοίκους που δεν μετανάστευσαν μέχρι τώρα, είτε στο εξωτερικό είτε στο εσωτερικό, ένα αίσθη-

μα ότι τους οφείλεται από την πλευρά της πολιτείας μια διαφορετική μεταχείριση, μια μεγαλύτερη στήριξη. Σύμφωνα με τη γνώμη των εκπαιδευτικών, οι μόνοι κάτοικοι θεωρούν ότι χρειάζονται αυτή τη στήριξη όχι στο πλαίσιο που την επιζητούν οι ίδιοι νησιώτες, που βρίσκονται σε ανάλογη κατάσταση, αλλά γιατί διαμένουν όπου διαμένουν και αυτός είναι ο βασικός λόγος της ιδιαίτερης μεταχείρισης που διεκδικούν. Σύμφωνα με τη γνώμη τους, το σχολείο οφείλει να αποδεχθεί αυτή την άποψη και πολύ περισσότερο να τη συντηρήσει και να δουλέψει προς αυτή την κατεύθυνση. Όσο το σχολείο προσπαθεί να προβάλλει ένα διαφορετικό ρόλο, αντιμετωπίζει τη σύγκρουση με την τοπική κοινωνία. Μια σύγκρουση που εκφράζεται σε μεγάλο βαθμό σιωπηλά, με την αποστασιοποίηση της τοπικής κοινωνίας από τα σχολικά δρώμενα. Από την άλλη πλευρά οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι μέσα σε αυτό το πλαίσιο πρόσληψης του ρόλου τους, η παραμονή τους (των περισσότερων για μια τριετία καθώς τοποθετήθηκαν με το νόμο περί δυσπρόσιτων) αποτελεί για τους ντόπιους μια επιπλέον πηγή εσόδων. Κάποιοι από αυτούς θεωρούν ότι αποτελούν, όπως και το σύνολο των δημοσίων υπαλλήλων που υπηρετεί στο νησί, αντικείμενο οικονομικής εκμετάλλευσης από τους ντόπιους. Το αρχικό αίσθημα που συνόδεψε την άφιξη των περισσότερων από τους εκπαιδευτικούς στο νησί ήταν ένα αίσθημα μη αποδοχής από την τοπική κοινωνία, η οποία, κατά τη γνώμη τους, δεν τους ενέταξε στους κόλπους της. Διατυπώθηκε η εκτίμηση ότι το σχολείο ήταν (και σε μεγάλο βαθμό παραμένει) απαξιωμένο στη συνείδηση των ντόπιων. Κατά τη γνώμη των εκπαιδευτικών οι γονείς των μαθητών δεν επισκέπτονται το σχολείο, δεν δείχνουν διάθεση να στηρίξουν πρωτοβουλίες που αυτό αναλαμβάνει, δεν φαίνεται να επιθυμούν την εμπλοκή τους στη σχολική ζωή. Τα αίτια αυτής της απαξιωτικής στάσης που κρατούν οι ντόπιοι πρέπει να αναζητηθούν, σύμφωνα με όσα είπαν οι εκπαιδευτικοί με τους οποίους συζητήσαμε, στη στάση που επέδειξαν απέναντι στους ντόπιους οι προκάτοχοί τους, αλλά και στα προβλήματα που ενέσκηψαν μεταξύ των τελευταίων κατά την τριετή παραμονή τους στο νησί. Από την άλλη πλευρά, οι εκπαιδευτικοί προσπάθησαν να διαμορφώσουν ένα πλαίσιο συνεργασίας με την τοπική κοινωνία, να τους εμπλέξουν στο εκπαιδευτικό έργο, χωρίς όμως να τους αφήσουν να υπαγορεύουν εκείνοι τον προσανατολισμό του ή να χρησιμοποιήσουν το σχολείο ως όργανο στις μεταξύ τους αντιπαλότητες και έριδες. Οι προσπάθειες, κατά την κρίση των εκπαιδευτικών, φαίνεται ότι έχουν αρχίσει να αποδίδουν, καθώς χαρακτήρισαν την υπάρχουσα κατάσταση πολύ καλύτερη από ό,τι ήταν παλαιότερα. Σταδιακά, όπως σημείωσαν οι εκπαιδευτικοί, κάποιοι γονείς μαθητών άρχισαν να έρχονται στο σχολείο, ενώ κάποιοι άλλοι στήριξαν τις όποιες πρωτοβουλίες αναλάμβανε να υλοποιήσει το σχολείο. Πάντως η σχέση των ντόπιων κατοίκων και των εκπαιδευτικών, όπως δήλωσαν οι τελευταίοι, παραμένει μια ανοιχτή και δυναμική διαδικασία.

Οι μαθητές εξέφρασαν την άποψη ότι το σχολείο, πέρα από μια φυσική αναγκαιότητα, αποτελεί και ένα βασικό βήμα για την κοινωνικοποίησή τους. Όπως



σημείωσαν οι περισσότεροι, είναι μαζί από πολύ μικρή ηλικία, ενώ πολλοί συνδέονται μεταξύ τους και με συγγενικές σχέσεις. Οι μεταξύ τους σχέσεις χαρακτηρίστηκαν καλές, μη παραλείποντας να σημειώσουν ότι στο σχολείο τους δεν υπήρχαν κρούσματα βίας ή επιθετικότητας. Παραδέχτηκαν ότι αρκετές φορές νιώθουν ένα αίσθημα απομόνωσης και εξέφρασαν τη διάθεσή τους να απομακρυνθούν, έστω πρόσκαιρα, από το νησί με στόχο την απόκτηση περισσότερων εμπειριών. Στο ερώτημα αν θα επιθυμούσαν να φύγουν από το νησί απάντησαν έμμεσα λέγοντας ότι στην παρούσα συγκυρία και «δουλειές υπάρχουν» και υπάρχει σοβαρό ενδεχόμενο να δημιουργηθούν και άλλες στον τομέα του τουρισμού και της ανοικοδόμησης.

### 7.3. Κάποιες επισημάνσεις

Η «Αποτύπωση», όπως αναφέραμε και στην εισαγωγική ενότητα αυτού του κεφαλαίου, αποτελεί μια μέθοδο και ταυτόχρονα ένα εργαλείο για τη συστηματική καταγραφή των βασικών ποσοτικών παραμέτρων, που συντελούν στη διαμόρφωση του πλαισίου μέσα στο οποίο εγγράφεται το παραγόμενο κάθε φορά εκπαιδευτικό έργο. Η συστηματική καταγραφή όλων αυτών των ποσοτικών στοιχείων δεν αποτελεί όμως παρά ένα μέρος μιας ευρύτερης διαδικασίας και πρέπει, με τη σειρά της, να συνδυάζεται με μια εξίσου συστηματική μελέτη των απόψεων, των αντιλήψεων, των επισημάνσεων και των στάσεων των εμπλεκόμενων στην παραγωγή του εκπαιδευτικού έργου, μαθητών και εκπαιδευτικών. Πρόκειται για μια δυναμική διαδικασία που αφορά, κατά μείζονα λόγο, τους ίδιους του εκπαιδευτικούς που υπηρετούν στις συγκεκριμένες σχολικές μονάδες, καθώς τους επιτρέπει μια πληρέστερη γνώση του πλαισίου και των επιμέρους συνθηκών μέσα στα οποία εργάζονται. Μια συστηματικότερη και όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη εικόνα του θα τους επιτρέψει αφενός μεν να εκτιμήσουν με μεγαλύτερη σαφήνεια το έργο τους, να αξιολογήσουν το ρόλο που παίζουν οι ίδιοι, να διερευνήσουν τους στόχους που έχουν ή δεν έχουν διαμορφώσει, να επισημάνουν τους μηχανισμούς που έχουν ή δεν έχουν αναπτύξει για την υλοποίηση αυτών των στόχων, να ελέγξουν, αμφισβητήσουν και επαναπροσδιορίσουν αυτό που με πρώτη ματιά φαίνεται αυτονόητο ώστε να σχεδιάσουν καλύτερα τις μελλοντικές τους δράσεις με στόχο τη βελτίωση του έργου τους.

